

Zaaknummer : 01131969
Ons Kenmerk : ODH1467447
Datum : 06-10-2025

Postadres

Postbus 14060
2501 GB Den Haag
(070) 21 899 02
vergunningen@odh.nl
www.odh.nl

Beschikking

Omgevingswet - Natura 2000-activiteit

Onderwerp

Op 14 maart 2025 hebben wij van u een aanvraag ontvangen om een omgevingsvergunning als bedoeld in de Omgevingswet. De aanvraag betreft het renoveren en opnieuw in gebruik nemen van Winning 3 gelegen in het Natura 2000-gebied Meijndel & Berkheide nabij de Wassenaarse Slag te Wassenaar.

Besluit

Wij besluiten:

- I. de aangevraagde vergunning te **verlenen**;
- II. de in het vervolg van dit besluit opgenomen voorschriften te verbinden aan deze vergunning;
- III. de onder “Relevante documenten” genoemde stukken onderdeel te laten zijn van deze vergunning;

Ondertekening

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
voor dezen,

D.C.G. Ruseler, MSc
Hoofd Toetsing & Vergunningverlening Milieu
van de Omgevingsdienst Haaglanden

Rechtsmiddelen

Voor de mogelijkheid rechtsmiddelen aan te wenden tegen deze beschikking wijzen wij op de desbetreffende tekst in het begeleidende schrijven.

VOORSCHRIFTEN

Algemeen

1. Wijzigingen van de activiteit waarvoor de vergunning is verleend, dienen terstond schriftelijk te worden gemeld. Deze melding dient te worden ingediend bij de Omgevingsdienst Haaglanden, Afdeling Toetsing en Vergunningverlening Milieu, Postbus 14060, 2501 GB Den Haag, e-mail: vergunningen@odh.nl.
2. De vergunninghouder dient:
 - a. de start van de werkzaamheden en eventuele wijzigingen gedurende de uitvoering schriftelijk te melden;
 - b. bij de startmelding van de werkzaamheden tevens een ecologisch werkprotocol in te dienen en;
 - c. uiterlijk één week na het beëindigen van de werkzaamheden hiervan schriftelijk kennis te geven.Voorgaande meldingen dienen gericht te worden aan de Unit Groen, Bodem en Opspring van de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid, Postbus 550, 3300 AN te Dordrecht, telefoonnummer 078-7708585, e-mail: toezichtnatuur@ozhz.nl onder vermelding van 'Natura 2000'.
3. De renovatiewerkzaamheden dienen binnen twee werkseizoenen te worden uitgevoerd. Indien de werkzaamheden niet in het werkseizoen in 2025 kunnen starten, dient dit conform voorschrift 1 gemeld te worden bij de Omgevingsdienst Haaglanden.
4. Het Natura 2000-gebied Meijndel & Berkheide mag door personen of derden die betrokken zijn bij de uitvoering van het project, met uitzondering van de verharde paden en het werkgebied, niet worden betreden.

Habitatrichtlijnsoorten en habitattypen

5. Bij het verwijderen van duindoornstruwelen en abelenbossen dient de strooisellaag met potentieel leefgebied voor de nauwe korfslak (zoals beschreven in de passende beoordeling 'Project 3 Programma Berkheide, toetsing in het kader van de Omgevingswet, onderdeel gebiedenbescherming' van 26 juni 2025) naar geschikte locaties voor de nauwe korfslak te worden gebracht. Deze maatregel dient in een ecologisch werkprotocol (zie voorschrift 2) te worden opgenomen. Ten aanzien van het verplaatsen van de strooisellaag dient verslag te worden gedaan in het logboek van de ecologische begeleiding.
6. Het wegvangen van de kleine modderkruiper dient zorgvuldig te gebeuren waarbij het doden van de soort zo veel mogelijk wordt voorkomen. Voorafgaande aan het droogzetten van de infiltratieplassen dient de soort te worden gevangen en te worden verplaatst naar infiltratieplassen buiten de invloedssfeer van de activiteiten. De afgevangen exemplaren van de kleine modderkruiper dienen direct te worden verplaatst naar geschikt leefgebied.
7. Het wegvangen van de kleine modderkruiper dient uitgevoerd te worden door een ecologisch deskundige op het gebied van de kleine modderkruiper. Het wegvangen door middel van elektrovisen dient uitgevoerd te worden door een ecologisch deskundig die aantoonbare ervaring heeft in het toepassen van deze vangmethode. Het wegvangen van de kleine modderkruiper dient gerapporteerd te worden in het logboek van de ecologische begeleiding.
8. Bij het afvangen van kleine modderkruiper dienen alle gebruikte materialen (waaronder handschoenen, laarzen, schepnetten, elektrovisnetten en opvangemmers) voor- en achteraf grond ontsmet te worden conform het *Desinfectie protocol veldwerk* van RAVON.

9. De onderzoeksresultaten omtrent de mogelijke effecten op het binnenklimaat van bunker 'De Klip' ten aanzien van de meervleermuis en de te nemen mitigerende maatregelen ten aanzien van de meervleermuis moeten uiterlijk 1 maart 2026 ter goedkeuring aan Omgevingsdienst Haaglanden worden gezonden. Het droogzetten van de infiltratieplassen in werkseizoen 2 mag pas plaatsvinden na instemming met de onderzoeksresultaten dan wel nadat de uitvoering van de noodzakelijke mitigerende maatregelen hebben plaatsgevonden.
10. De ontwikkeling (herstel) en/of behoud van habitattypen (waaronder H2130, Grijze duinen, H2180C, Duinbossen (binnenduintrand) en H2190, Vochtige duinvalleien) en leefgebied van de nauwe korfslak, zoals beschreven in de passende beoordeling 'Project Winning 3 Programma Berkheide, toetsing in het kader van de Omgevingswet, onderdeel gebiedenbescherming' van 26 juni 2025', dient in beginsel twintig jaar te worden gemonitord. Uiterlijk drie maanden na het van kracht worden van dit besluit dient hiertoe een concreet monitoringsplan ter goedkeuring te worden aangeboden aan de Omgevingsdienst Haaglanden (zie voorschrift 1 voor adresgegevens). Na een periode van 5 jaar na de start van de monitoring dient een evaluatiemoment plaats te vinden en dient een evaluatierapport ter goedkeuring aan Omgevingsdienst Haaglanden te worden gestuurd. Indien uit de evaluatie blijkt dat de omvang van de monitoring (o.a. de monitoringsfrequentie) kan worden verminderd dan wordt deze overeenkomstig hieraan aangepast en wordt in afstemming met Omgevingsdienst Haaglanden een nieuwe invulling en/of termijn bepaald. De monitoringsverplichting kan worden beëindigd indien uit de evaluatie(s) dan wel de monitoringsgegevens blijkt dat de herstelopgave is behaald.
11. In het in voorschrift 10 genoemde monitoringsplan dient in ieder geval te zijn opgenomen:
 - a. Volgens welke wetenschappelijke protocollen en methoden er wordt onderzocht;
 - b. Door wie de onderzoeken worden uitgevoerd;
 - c. Een duidelijke afbakening van onderzoeksgebied en parameters;
 - d. De huidige t=0 situatie van alle nabijgelegen vochtige duinvalleien en alle overige aanwezige habitattypen voorafgaande aan de start van de werkzaamheden (zoals opgenomen in de aan dit besluit ten grondslag liggende passende beoordeling, versie 3.0 van 26 juni);
 - e. De verwachte ontwikkeling van vegetatie (binnen 3-5 jaar) voor de habitattypen H2130, grijze duinen, H2180C Duinbossen (binnenduintrand), H2190, vochtige duinvalleien en leefgebied van de habitatsoort H1014, nauwe korfslak;
 - f. De verwachte ontwikkeling van vegetatie op langere termijn (periode van 20 jaar);
 - g. De frequentie en duur van onderzoek waarbij onderscheid gemaakt dient te worden in ontwikkelingen op korte termijn (3-5 jaar) en ontwikkelingen op lange termijn (binnen 20 jaar);
 - h. De ontwikkelingen ten aanzien van de grondwaterstand (in overeenstemming met de Waterwetvergunning en het op grond van de Waterwetvergunning opgelegde meetplan en de daarbij behorende voorschriften);
 - i. Een uitwerking van faalmaatregelen die worden ingezet indien grondwaterstanden en vegetatie zich niet ontwikkelen conform de prognose en de wijze waarop hierover gecommuniceerd wordt met het bevoegd gezag;
 - j. Een uitwerking van toetsmomenten en criteria voor het inzetten van de faalmaatregelen;
 - k. De momenten van rapporteren aan bevoegd gezag.
12. Op de in voorschrift 10 genoemde monitoring zijn verder de volgende randvoorwaarden van toepassing:
 - a. De tussentijdse resultaten van de monitoring dienen voor de duur van de monitoring, overeenkomstig de goedgekeurde monitoringsfrequentie voor 1 april van het opvolgend jaar te worden aangeleverd bij de Omgevingsdienst Haaglanden (zie voor adresgegevens voorschrift 1).
 - b. Voorgenoemde resultaten dienen te worden opgeleverd in een korte rapportage, notitie of memo waarin in ieder geval een heldere conclusie over de ontwikkelingen in het veld, de effectiviteit van de

maatregelen (zoals faalmaatregelen of uitgevoerde maatregelen) en een voorstel voor verdere optimalisatie of extra maatregelen (al dan niet in werking treden van faalscenario's) bij het uitblijven van het verwachte resultaat is opgenomen.

Werklocatie, materieel en uitvoering

13. Voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient zoveel mogelijk gebruik te worden gemaakt van bestaande infrastructuur. Beschadiging van de bodem en vegetatie dient te worden voorkomen door het gebruik van rijplaten. De rijplaten dienen direct na afloop van de werkzaamheden te worden verwijderd. Beschadigingen die ondanks de genomen voorzorgsmaatregelen optreden, dienen te worden hersteld binnen de realisatiefase van deze vergunning.
14. De grondwaterbemaling mag niet langer duren dan noodzakelijk voor de uitvoering van de werkzaamheden. De bemaling moet, om onnodige verlaging te voorkomen, zo worden ingesteld dat de grondwaterstand niet verder daalt dan de vereiste grondwaterstand zoals opgenomen in de memo 'Renovatie winning, Effecten uitvoering (droogzetten plassen en bemalingen)', Haskoning Nederland B.V., BI3935-WM_ME-250606-1149 van 6 juni 2025.
15. Bij de winningen 8.1 t/m 8.4 mag pas worden afgeweken van de huidige winniveaus wanneer is aangetoond dat aantasting van natuurwaarden, wegens de cumulatie van (hydrologische) effecten van de bemaling voor winning 3, is uitgesloten. Infiltratieplassen dienen te worden gevuld conform het plan zoals opgenomen in paragraaf 4.1 van de in voorschrift 14 genoemde memo, waarbij de plasniveaus dienen te worden gehanteerd zoals opgenomen in tabel 2-1 van deze memo.
16. Het werk moet worden uitgevoerd met schoon en lekvrij materieel. Indien gebreken worden geconstateerd aan het materieel, dient het betreffende materieel terstond uit het Natura 2000-gebied te worden verwijderd. Daarnaast dienen, in het geval dat een gebrek geconstateerd wordt, zo spoedig mogelijk alle doelmatige maatregelen genomen te worden om eventuele additionele milieugevolgen tot een minimum te beperken dan wel te voorkomen.
17.
 - a. Dagelijks mobiel werkverkeer (zoals personenauto's en werkbussen) dient buiten werktijden buiten het Natura 2000-gebied te worden geplaatst. Tijdens werktijden mogen werkbussen enkel indien dit noodzakelijk is voor de uitvoering van de werkzaamheden (bijvoorbeeld voor de aanvoer van benodigde materialen) in het werkgebied aanwezig zijn. Personenauto's mogen niet in het werkgebied geparkeerd worden en dienen buiten het werkgebied (zo veel mogelijk op de parkeerplaats bij de voormalige zuivering Lindenbergh) of op de aanwezige verhardingen op de opstelplaats aan de Wassenaarse Slag te worden geplaatst.
 - b. Mobiele werktuigen (zoals transportmiddelen en kranen op banden) dienen buiten werktijden op een vaste opstelplaats (zie kaartje in bijlage III 'Memo regels en richtlijnen gebruik materieel van de Projectbeschrijving Winning 3 van 3 juni 2025') op de aanwezige verhardingen nabij de ingang aan de Wassenaarse Slag geplaatst te worden. Daartoe dienen tijdelijke voorzieningen (op olie-absorberend materiaal) te worden aangebracht en aan de eisen zoals opgenomen in bijlage III 'Memo regels en richtlijnen gebruik materieel van de Projectbeschrijving Winning 3 van 3 juni 2025' te worden voldaan;
 - c. Overig vast materieel en niet mobiele werktuigen (zoals aggregaten en materieel op rupskranen) mogen buiten werktijden binnen het werkgebied geplaatst blijven mits tijdelijke voorzieningen (op olie-absorberend materiaal) worden aangebracht en aan de eisen zoals opgenomen in bijlage III 'Memo regels en richtlijnen gebruik materieel van de Projectbeschrijving Winning 3 van 3 juni 2025' wordt voldaan.

Indien dit materieel niet meer nodig is voor de werkzaamheden, dient het materieel terstond uit het Natura 2000-gebied verwijderd te worden.

18.
 - a. Voor mobiele werktuigen zoals bedoeld onder voorschrift 17b, mag een aftankplaats bij de Wassenaarse Slag aanwezig zijn, mits voorzieningen worden getroffen om lekkage van brandstoffen te voorkomen.
 - b. Het bijvullen van brandstoffen voor overig vast materieel en overig materieel zoals bedoeld onder voorschrift 17c, mag plaatsvinden met een shovel die met een brandstoftank naar de werklocatie toe rijdt, met in acht name van aanvullende regels om morsen te voorkomen (waaronder gebruik lekbakken en olieabsorberende voorzieningen). Na bijvullen dient de brandstoftank direct weer te worden teruggebracht naar de vaste opstelplaats aan de Wassenaarse slag.
 - c. Bij calamiteiten ten aanzien van lekkage van brandstoffen dienen de werkzaamheden ter plaatse van de lekkage terstond te worden gestaakt en dient eventuele lekkage/verontreiniging adequaat te worden verwijderd. Tevens dient hiervan melding te worden gedaan bij Omgevingsdienst Zuid-Holland (zie voorschrift 2 voor adresgegevens).
19. Onderhoud aan mobiel materieel dat gedurende de werkzaamheden ook buiten het projectgebied komt, dient buiten het projectgebied te worden uitgevoerd. Het plegen van onderhoud – op de opstelplaats bij de Wassenaarse Slag en aan het materieel op locatie – is alleen toegestaan voor materieel dat uitsluitend binnen het Natura 2000-gebied wordt ingezet.
20. In het ecologisch werkprotocol dient te worden opgenomen waar de tijdelijk afgegraven grond (waaronder de afgegraven grond met H2130, Grijze duinen voor het uitvoeren van werkzaamheden) binnen het werkgebied wordt opgeslagen. Na uitvoering van de werkzaamheden dient deze grond weer in het gebied te worden gebruikt ten behoeve van de ontwikkeling van habitatype H2130, Grijze duinen.
21. Voor zover in de winterperiode tijdens de avond- en ochtendschemering licht wordt gebruikt, dient het op het werkgebied gericht te zijn. In de avond- en nachturen mag niet worden gewerkt.

AANWIJZINGEN VOOR GEBRUIK

- Gedurende de werkzaamheden dient rekening gehouden te worden met de potentiële aanwezigheid van schadelijke/invasieve soorten die de leef- en voortplantingsgebieden van beschermde soorten kunnen bedreigen (zie zorgplichtbepalingen in de artikelen 11.37, 11.46 en 11.54 van het Besluit activiteiten leefomgeving). Indien schadelijke/invasieve soorten worden aangetroffen, dienen nadere afspraken met Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid en de ecologisch deskundige te worden gemaakt.
- Op deze activiteit is tevens de specifieke zorgplichtbepaling van artikel 11.6 van het Besluit activiteiten leefomgeving van toepassing.

OVERWEGINGEN

Aanleiding

Op 14 maart 2025 hebben wij van u een aanvraag ontvangen om een omgevingsvergunning als bedoeld in de Omgevingswet. De aanvraag betreft het renoveren en opnieuw in gebruik nemen van Winning 3 gelegen in het Natura 2000-gebied Meijndel & Berkheiden, nabij de Wassenaarse Slag te Wassenaar.

Relevante documenten

Bij de aanvraag zijn de volgende, voor dit besluit relevante, documenten toegevoegd:

- Begeleidende brief bij aanvraag Winning 3, Dunea, 14 maart 2025 (ODH1331796);
- Projectbeschrijving Winning 3, renovatie en uitbreiding, Dunea, kenmerk DUN-W3-PRB-1, versie 3. 26 juni 2025 (ODH1434263);
- Projectbeschrijving, bijlage natuurambitie, diverse luchtfoto's met natuurmaatregelen rondom Winning 3, Dunea, luchtfoto's van 29 januari 2025 en 13 maart 2025 (ODH1331800);
- Passende beoordeling project Winning 3 Programma Berkheide, Waardenburg Ecology, rapportnummer 24-447, projectnummer 22-0627, 26 juni 2025 (ODH1451129);
- Ecologische beoordeling stikstof project Winning 3, bijlage bij de passende beoordeling project Winning 3, Programma Berkheide, Waardenburg Ecology, rapportnummer 25-011, projectnummer 22-0627, 27 juni 2025 (ODH1434267);
- AERIUS projectberekening Winning 3, kenmerk S4tboi6jhuzr, 15 januari 2025 (ODH1331784) en bijlage bij projectberekening, hulpmiddel beoordeling hexagonen met hersteldoel (ODH1331786);
- AERIUS berekening cumulatieve berekening met Winning 3, Winning 8 en Winning 6.1 en 6.3 met kenmerk S4kUdZz36Pov van 25 januari 2025 (ODH1331780) en bijlage bij cumulatieve AERIUS berekening, hulpmiddel beoordeling hexagonen met hersteldoel (ODH1331782);
- Rapport Optimalisatie Winning 3, Geohydrologische optimalisatie Winning 3, RoyalHaskoningDHV, definitief rapport, referentie BI935-WM-RP-250207-0744, 7 februari 2025 (ODH1331807);
- Memo effecten droogzetten plassen en bemaling Winning 3, RoyalHaskoningDHV, memo, BI3935-WM-ME-250606-1149, 6 juni 2025 (ODH1410715);
- Memo participatie en Winning 3, Dunea, versie 1.0, 6 maart 2025 (ODH1331794);
- Rapportage maaiveld- en inrichtingsontwerp Winning 3, adviesrapport, maaiveld- en inrichtingsontwerp Winning 3, Berkheide, Ecogroen, definitief, projectcode 23-395, 5 juli 2024 (ODH1331804);
- Brief verzoek en motivatie niet toepassen uitgestelde inwerkingtreding, Dunea, 11 maart 2025 (ODH1331792);
- E-mailbericht van Dunea van 16 juli 2025 (ODH1451114);
- Beantwoording op gestelde vragen, Dunea, 16 juli 2025 (ODH1451113);
- E-mailbericht van Dunea van 22 juli 2025 (ODH1457375) en;
- Notitie Effecten van de aanleg van plas 37-2 op bosje ten noorden van plas 37-2, kenmerk 23-119, Ecogroen, 16 juli 2025 (ODH1457374).

Procedure

De uniforme openbare voorbereidingsprocedure van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht is toegepast op deze aanvraag.

Bevoegd gezag

De activiteit wordt verricht binnen de provincie Zuid-Holland. Gelet op artikel 4.6, eerste lid, aanhef en onder e, van het Omgevingsbesluit zijn wij bevoegd gezag voor de beoordeling van de aanvraag.

Afstemming

De gevraagde activiteit kan nadelige gevolgen hebben voor het Natura 2000-gebied Kennemerland-Zuid dat gedeeltelijk in de provincie Noord-Holland ligt. Overeenkomstig het bepaalde in artikel 2.2, eerste lid, van de Omgevingswet wordt de besluitvorming afgestemd met de bovengenoemde provincie.

Zienswijzen

De ontwerpbeschikking heeft ter inzage gelegen van 5 augustus 2025 tot en met 15 september 2025. Naar aanleiding hiervan zijn de volgende zienswijzen binnen de termijn ingebracht:

- Zienswijze zaaknummer 01131969, opgesteld door Dunea Duin & Water, met kenmerk DUN-N2000-Z-2509 van 8 september 2025 (hierna: zienswijze ODH1502068) en
- Zienswijze Ontwerpbeschikking Wet natuurbescherming, Natura 2000- gebied Meijndel & Berkheide m.b.t. het renoveren en opnieuw in gebruik nemen van Winning 3 nabij de Wassenaarse Slag te Wassenaar d.d. 4 augustus 2025, zaaknummer 01131969, kenmerk ODH1451625, opgesteld door Stichting Berheide Coepelduynen, zonder kenmerk van 12 september 2025 (hierna: zienswijze ODH1506285).

Zienswijze ODH1502068

De zienswijze houdt kort samengevat in:

1. Voorschrift 3

Dit is een nieuwe bepaling ten opzichte van eerdere besluiten. ODH mag ons echter niet op voorhand verplichten om een nieuwe aanvraag in te dienen. Het is niet verboden om een verlenging aan te vragen van een al eerder verleend besluit. De Omgevingswet verbiedt dat niet en ook de provincie niet in haar Omgevingsverordening.

Alleen wanneer blijkt dat door de verlenging van de vergunning sprake is van relevante wijzigingen van de conclusies/effectbeoordeling, maatregelen en reikwijdte van het verleende besluit (te zijner tijd ter beoordeling van ODH) wordt de grondslag van de aanvraag verlaten en dwingen de wettelijke bepalingen sowieso tot een nieuwe aanvraag. Dat kan pas worden beoordeeld op het moment dat de situatie zich aandient en niet op voorhand.

2. Voorschrift 6

Dit voorschrift mist een wettelijke grondslag. De kleine modderkruiper is niet individueel beschermd. De bescherming ziet op het behoud van de populatie (gebiedsdoelstelling). Het beschermingsregime van N2000 heeft dan ook geen expliciete verbodsbepaling ten aanzien van doden van individuen die voor het gebied zijn aangewezen (los van algemene zorgplicht) maar vereist dat de instandhoudingsdoelen (gebiedsdoelen) niet significant worden aangetast. De stelligheid waarmee het voorschrift (en tevens de zinsnede op pag.36 van de considerans “door de werkzaamheden worden geen kleine modderkruipers gedood”) nu is opgeschreven gaat daarnaast voorbij aan het ‘opzetbeginsel’ in de wet. Dat dicteert dat al het redelijke moet worden gedaan om doden te voorkomen maar gebiedt dus niet dat -als je dat vervolgens ook doet- dat ieder individu gered moet worden. Als wij daarom voldoen aan de maatregel in het voorschrift (en zoals aangegeven door ons in de aanvraag) dan is er geen (voorwaardelijke) opzet meer en dus ook geen strijdigheid met de wet.

3. Voorschrift 9

De laatste zin in voorschrift 9 is onduidelijk. In de considerans van het ontwerpbesluit staat aangegeven dat de betreffende maatregelen (mocht dat nodig zijn) vóór augustus 2026 moeten zijn uitgevoerd. Verzoek is om het voorschrift hiertoe te beperken.

4. Voorschrift 14

Voorschrift 14 dient ingekort te worden. Door het stellen van technische eisen over het gebruik van bestaande winfilters worden werkzaamheden technisch niet uitvoerbaar.

5. Voorschrift 15

Voorschrift 15 dient verwijderd te worden. Het in bedrijf nemen van winning 8.1 en het verlagen van onttrekkingsniveaus van 8.2 t/m 8.4 is geen onderdeel van de vergunningsaanvraag voor het project Winning 3. Het aanpassen van de bedrijfsvoering wordt geregeld door de Omgevingsvergunning Water.

Over deze zienswijze merken wij het volgende op:

Ad 1 (voorschrift 3)

De laatste zin van voorschrift 3 ten aanzien van een vergunningplicht indien de werkzaamheden niet binnen de gevraagde vergunningstermijn kunnen worden uitgevoerd is ter verduidelijking opgenomen. Gelet op de ingediende zienswijze hebben wij voorschrift 3 aangepast en de laatste zin laten vervallen.

Ad 2 (voorschrift 6)

In dit voorschrift is bedoeld te regelen dat het wegvangen van de kleine modderkruiper zorgvuldig dient plaats te vinden. Gelet op de ingediende zienswijze is de tekst van het voorschrift conform de zienswijze gewijzigd.

Ad 3 (voorschrift 9)

Gelet op de zienswijze achten wij dit voorschrift niet onduidelijk, in lijn met onze overwegingen en conform door Dunea zelf aangeleverde informatie en onderzoeken. Wij zien op basis van de zienswijze geen aanleiding om dit voorschrift aan te passen.

Ad 4 (voorschrift 14)

Wij zien niet in waarom de activiteiten niet uitvoerbaar zijn door het op nemen van eisen ten aanzien van het gebruik van bestaande winfilters die ook in de memo 'Renovatie winning, Effecten uitvoering (droogzetten plassen en bemalingen)', Haskoning Nederland B.V., BI3935-WM_ME-250606-1149 van 6 juni 2025 zijn beschreven en opgenomen. Wij hebben ter verduidelijking wel het voorschrift ingekort in lijn met de zienswijze.

Ad 5 (voorschrift 15)

Dit voorschrift is opgenomen omdat onvoorziene cumulatieve effecten met winning 8 (met name ten aanzien van habitatype H2190, Vochtige duinvalleien) op voorhand niet geheel kunnen worden uitgesloten. De verwijzing naar een Waterwetvergunning is conform de zienswijze uit het voorschrift geschrapt. Het voorschrift is gewijzigd in lijn met de door Dunea aangeleverde memo 'Renovatie winning, Effecten uitvoering (droogzetten plassen en bemalingen)', Haskoning Nederland B.V., BI3935-WM_ME-250606-1149 van 6 juni 2025.

Zienswijze ODH1506285

De zienswijze houdt samengevat in:

- A. De Passende beoordeling voldoet niet aan de wettelijke vereisten die gelden op grond van de status van Meijndel & Berkheide als Natura 2000-gebied. Dit geldt met name ten aanzien van de beoordeling van de 'tijdelijke' aantasting van habitatype H2130 Grijze duinen.

De aanpak en onderbouwing zijn op de volgende gronden fundamenteel onjuist :

- de periode van ontwikkeling/herstel van het habitatype is in de praktijk aanzienlijk langer dan de genoemde 2-5 jaar. Dat is naar schatting eerder 10-20 jaar. In werkelijkheid is sprake van langdurige, significante aantasting van het habitatype;

- de 'oplossing' om ontwikkelingen te monitoren en vervolgens 'faalmaatregelen' in te zetten volstaat niet omdat niet is onderbouwd dat dergelijke maatregelen effectief zijn en binnen de gestelde tijdspanne resultaat opleveren;
- aangezien substantiële oppervlakten van het prioritaire habitatype H2130 verdwijnen, is sprake van significante effecten (aantasting van de natuurlijke kenmerken) en is het opnieuw creëren van vergelijkbare arealen van het habitatype een compenserende maatregel. Dit betekent dat de vergunningaanvraag moet worden getoetst aan de ADC-criteria (artikel 8.74b Omgevingswet en artikel 10.24, tweede lid van het Besluit Kwaliteit Leefomgeving). Noodzakelijke compenserende maatregelen moeten in detail worden beschreven en onderbouwd zodat tijdig het vereiste areaal compenserend habitat met de vereiste kwaliteit wordt gerealiseerd.

B. De beoordeling van effecten van stikstofdepositie.

- de toename van de depositie met maximaal ca. 6,5 mol per ha/jaar en in cumulatie met andere projecten zelfs 21,72 mol/ja/j in habitatype H2130B is zeker substantieel.
- kleinere depositietoenames dienen tegen een achtergrond van overbelasting sowieso als significant te worden beoordeeld, zeker in habitats met een verbeterdoelstelling, zoals blijkt uit tal van uitspraken van de Raad van State.
- de in algemene zin genoemde instandhoudingsmaatregelen zijn beperkt effectief en kunnen alleen in beschouwing worden genomen als deze worden uitgevoerd op alle locaties waar de stikstofdepositie door het project toeneemt. Er is echter geen ruimtelijke analyse uitgevoerd van de in het effectgebied aanwezige vegetaties, de kwaliteit hiervan en van de reikwijdte van eventuele beheermaatregelen die in dit deel van het duingebied zouden moeten leiden tot mitigatie van stikstofeffecten. Ook is het veronderstelde continueren van dergelijke maatregelen niet geborgd.
- de als onderdeel van de onderbouwing genoemde afvoer van stikstof is niet relevant omdat dit geen bewezen effectieve maatregel is en bovendien niet plaatsvindt op locaties waar de stikstofdepositie toeneemt. De uitgevoerde ecologische beoordeling is te weinig concreet om te kunnen dienen als onderbouwing dat significante effecten worden voorkomen.
- effecten van stikstof dienen bij voorkeur te worden voorkomen door inzet van geëlektrificeerd materieel. Als dit niet mogelijk is dienen effecten te worden gemitigeerd en/of gecompenseerd door middel van bewezen effectieve en afdoende geborgde maatregelen gebaseerd op een correcte, ruimtelijk goed uitgewerkte analyse van mogelijke effecten.

C. De geplande aanleg van een nieuwe infiltratieplas (plas 37-2) direct ten zuiden van de bestaande infiltratieplas 37 is een ongewenste uitbreiding van het oppervlakte-infiltratiesysteem. Het is geen logisch en noodzakelijk onderdeel van de renovatie van Winning 3. De negatieve effecten op vochtige duinvalleivegetaties in de Zwarte Pan die hiermee zouden worden gemitigeerd zijn gering terwijl de negatieve effecten van de maatregel (aanleg en gebruik plas 37-2) relatief groot zijn. Ter plaatse van de infiltratieplas verdwijnt een areaal potentieel habitatype H2130A en het aangrenzende duinbos (habitatype H2180C). De notitie hydrologische_effecten_bosje_door_aanleg_plas_27-2_concept van 16 juli 2025, is onvolledig en de conclusies zijn onjuist ten aanzien van:

- de aard en omvang van mogelijke effecten in de Zwarte Pan.
Zowel in de passende beoordeling met betrekking tot winning 3 als in de notitie van EcoGroen wordt niet ingegaan op aard en omvang van het mogelijke effect op de duinvalleivegetaties in de Zwarte Pan en de noodzaak van de aanleg van plas 37-2 als mitigerende maatregel. Dit effect is ongewenst maar gering maar dient nauwkeurig te worden afgewogen tegen de negatieve effecten van aanleg en ingebruikname van plas 37-2.
- verlies van potentieel areaal habitatype H2130A ter plaatse van plas 37-2.

De geplande nieuwe infiltratieplas is gesitueerd in een vegetatie die weliswaar niet kwalificeert als habitattypen maar die door eenvoudige beheermaatregelen (maaïen) relatief snel kan worden hersteld als H2130A, Grijze duinen. Mede gezien de uitbreidingsopgave voor H2130A ligt het voor de hand om dit mee te wegen in de beoordeling. Mede vanwege het te verwachten snelle herstel kan dit ook dienen als mitigerende maatregel voor het verlies aan areaal H2130, Grijze duinen.

- effecten van grondwaterstandstijging op aangrenzend areaal H2180C, Duinbossen binnenduinrand.

De berekende grondwaterstandstijging op basis van de notitie van EcoGroen ter plaatse van het aangrenzende duinbos H2180C komt uit op 0,35 tot 0,80 m. Ecologisch gezien is dit een forse grondwaterstandstijging. In werkelijkheid is het vernattend effect van een nieuwe infiltratieplas nog aanzienlijk groter. Er wordt continu infiltratiewater in plas 37-2 ingelaten om een peil van 9,15 m +NAP te handhaven. Hierdoor ontstaat rond de plas een sterk verhoogde onverzadigde zone waar infiltratiewater vanuit de bodem en oevers van de plas naar het grondwater stroomt. De maaiveldhoogte in de omgeving van de geplande plas en het duinbos ligt op dit moment rond 9 m +NAP. De afstand van de infiltratieplas tot het duinbos bedraagt slechts enkele meters. Dit betekent een enorme vernatting in de aangrenzende delen van het bos, veel meer dan de berekende stijging van het peil van de verzadigde zone.

In de notitie van EcoGroen wordt voor het mogelijke effect van vernatting op het duinbos verwezen naar een artikel van Olsthoorn et al. (2003). Volgens de hierin opgenomen tabel met maximaal toelaatbare stijging van de grondwaterstand (figuur 5 in het rapport van EcoGroen) blijkt dat deze voor de droogste omstandigheden (grondwatertrap VI en VII) voor eiken geschat wordt op 0,4 meter. Bij een sterkere grondwaterstandstijging vertonen bomen afname van vitaliteit, worden vatbaar voor ziekten en kunnen afsterven of extra gevoelig worden voor windworp. Vervolgens wordt gesteld dat in dit geval geen effect van vernatting wordt verwacht omdat hier sprake van grondwatertrap VIIIa waarbij bomen meer doorwortelbare ruimte hebben. Dit wordt niet nader onderbouwd met onderzoek. De aanname dat de aanwezige bomen (eiken) minder gevoelig zijn als sprake is van meer doorwortelbare ruimte is onjuist. Juist in droge omstandigheden ontwikkelen zich meer wortels in de zone direct boven het grondwater omdat daar door capillaire werking het meeste water aanwezig is. Omdat de grondwaterstandstijging groter is dan de berekende verandering van het niveau van de verzadigde zone is zeer waarschijnlijk dat het duinbos zal afsterven.

Ter plaatse van de infiltratieplas verdwijnt een areaal potentieel habitattypen H2130A en het aangrenzende duinbos (habittypen H2180C). Aangezien de geplande infiltratieplas 37-2 niet nodig is voor drinkwaterproductie c.q. renovatie van winning 3 (maar alleen als mitigerende maatregel voor effecten op natuurwaarden) wordt verzocht de infiltratieplas 37-2 niet aan te leggen en op deze locatie herstel van H2130, Grijze duinen wordt uit te voeren.

D. Mitigerende maatregelen verminderde kwel naar Lentevreugd.

Gedurende de realisatiefase vindt in twee opeenvolgende seizoenen een substantiële verdroging met forse negatieve effecten op habitattypen H2190D op. De verwachting is dat deze effecten als gevolg van strooiselophoping en opslag van bomen en struiken een permanent karakter krijgen.

In overleggen met de indiener van de zienswijze, Dunea en Staatsbosbeheer is door Dunea gesteld dat negatieve effecten kunnen worden gemitigeerd door water zoveel mogelijk in het gebied vast te houden door afsluiten van duikers in duinrellen die kwelwater uit de hogere delen van Lentevreugd afvoeren naar lagere terreindelen en door aanleg van een tijdelijke toevoer van voorgezuiverd infiltratiewater naar een sloot langs de voet van de binnenduinrand. Deze mitigerende maatregelen zijn echter niet nader uitgewerkt en uitvoering ervan is niet geborgd.

E. In het ontwerpbesluit worden mitigerende maatregelen met betrekking tot groenknolorchis, otter en andere beschermde soorten gemist.

Zienswijze onderdelen A t/m E van Zienswijze ODH1506285 hebben niet geleid tot aanpassing van het ontwerpbesluit. Dit wordt hierna toegelicht:

Ad A

Wij zijn van oordeel dat de Passende beoordeling voldoet aan de wettelijke vereisten. In het ontwerpbesluit zijn de effecten van tijdelijk (en permanent oppervlakteverlies) correct beoordeeld en opgenomen. Ten aanzien van het herstel van het tijdelijk oppervlakteverlies zijn monitoringsvoorschriften opgenomen.

Om te borgen dat positieve effecten op habitattypen optreden zijn de voorschriften 10 t/m 12 opgenomen. Deze monitoring dient in beginsel gedurende een lange periode (20 jaar) te worden uitgevoerd, tenzij eerder objectief wordt aangetoond dat herstel is opgetreden. Op basis van het monitoringsplan kan tijdig worden bijgestuurd, in het geval de mitigerende maatregelen niet het beoogde doel dreigen te bereiken. In de voorschriften is ons inziens voldoende duidelijk geregeld aan welke voorwaarden een nog in te dienen monitoringsplan moet voldoen en op welke wijze monitoring dient plaats te vinden.

Uit de passende beoordeling blijkt dat 8,54 hectare H2130 tijdens de aanlegfase tijdelijk verloren gaat. Daarnaast vindt een beperkt permanent verlies van netto 0,01 hectare (verlies van 0,17 ha en een winst van 0,16 ha) H2130 plaats. Op het totaal van 940 hectare H2130 dat aanwezig is binnen Natura 2000-gebied Meijendel & Berkheide zijn dit geen substantiële hoeveelheden. Dit oppervlakte betreft circa 1% van het totale aanwezige oppervlak met H2130 binnen het Natura 2000-gebied. Met inbegrip van de geplande mitigerende maatregelen is er netto sprake van een toename van 1,16 hectare H2130. Het mogelijke verlies van ca. 1% van het aanwezige oppervlak H2130 binnen Natura 2000-gebied Meijendel & Berkheide leidt er niet toe dat het instandhoudingsdoel voor H2130A en H2130B niet meer behaald kan blijven en/of worden. Daarmee is uitgesloten dat de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied worden aangetast en is een ADC-toets niet aan de orde.

Ad B

Niet iedere stikstofdepositie op (naderende)overbelaste stikstofgevoelige habitattypen is per definitie significant. Daarvan is pas sprake als daarvoor op basis van de relevante feiten en omstandigheden aanleiding is. Deze zijn in de Effectbeoordeling Stikstofeffecten (verder 'effectbeoordeling') uitgebreid inhoudelijk getoetst en onderbouwd op basis van precisie, de ontwikkeling en actuele kwaliteit en veerkracht in relatie tot de instandhoudingsdoelen.

Instandhoudingsdoelen zoals deze in het aanwijzingsbesluit per habitatype zijn vastgesteld betreffen gebiedsdoelstellingen. Dat maakt dat mogelijke -in dit geval tijdelijke- stikstofeffecten beoordeeld mogen worden ten aanzien van het gebiedsbreed voorkomen, status en kwaliteit van het betreffende habitatype. Anders dan de zienswijze betoogt, volgt hieruit geen verplichting om een inhoudelijke ruimtelijke analyse te doen van de condities van de habitattypen op die locaties waar sprake is van gemodelleerde stikstofdepositie door de werkuitvoering. Dit heeft geen toegevoegde waarde omdat de kwaliteit van habitattypen sterk lokaal bepaald wordt als een resultante van ecologische systeemprocessen die lokaal verschillen. De mate en aard van het lokaal aanwezige reguliere natuurbeheer komt daar dan nog bovenop. Dat maakt, dat stikstofeffecten (zowel in de autonome situatie als tijdens de werkzaamheden) in praktijk in meer of mindere mate verantwoordelijk (kunnen) zijn voor de lokale kwaliteit van habitattypen binnen het invloedgebied. Met andere woorden: op lokaal niveau is geen sprake van causaal verband tussen tijdelijke stikstofdepositie en conditie van habitattypen in ecologische zin. In de passende beoordeling is daarom (zie H3 Ecologische Beoordeling Stikstof):

- analoog aan de gebiedsdoelstellingen een gebiedsanalyse gemaakt van de status van de betreffende habitattypen in het N2000-gebied;
- in beeld gebracht hoe de stikstofbijdrage door werkzaamheden gewogen moet worden ten opzichte van de omvang van de huidige achtergronddepositie, het belaste oppervlak in relatie tot het niet belaste oppervlak

en de netto afvoer van in biomassa gebonden stikstof door het verwijderen van struweel en grasland als gevolg van het project.

- in beeld gebracht of de omvang van de berekende tijdelijke deposities in ecologische zin van betekenis is gezien de gebiedsbrede systeemprocessen die bepalend zijn voor de kwaliteit van het habitatype en de omvang van het huidige reguliere natuurbeheer ten aanzien van het totaalvoorkomen van de betreffende habitattypen in het Natura 2000-gebied.

Hiermee is de berekende tijdelijke stikstofdepositie in het juiste ruimtelijke perspectief geplaatst om hieraan conclusies te kunnen verbinden over het uitblijven van significante effecten. De noodzaak of relevantie voor het uitvoeren van een ruimtelijke analyse voor habitattypen binnen het invloedsgebied van de tijdelijke stikstofdepositie tijdens de werkzaamheden kunnen wij daarom niet onderschrijven.

De stelling dat kleinere depositietoenames tegen een achtergrond van overbelasting, blijkens uitspraken van de Raad van State, altijd als significant moeten worden beoordeeld, kunnen wij niet volgen. Het is niet duidelijk naar welke concrete uitspraken de zienswijze verwijst. Uit de rechtspraak van de Afdeling en rechtbanken blijkt juist dat niet elke (permanente of tijdelijke) toename van stikstofdepositie op overbelast habitat leidt tot significante gevolgen.

Het borgen van beheermaatregelen (instandhoudingsmaatregelen) is onderdeel van het Natura 2000-Beheerplan en heeft daarmee geen relevantie met voorliggend besluit. In de effectbeoordeling (zie ook de duiding van de onderzoeksopzet op pagina 14) is uitsluitend beoordeeld of de projectbijdrage mogelijk invloed heeft op de (effectiviteit van de) instandhoudingsmaatregelen, zodanig dat de stikstofdepositie tijdens de werkzaamheden beperkend is voor het behalen van de instandhoudingsdoelen.

Bij de beoordeling van effecten dienen alle relevante feiten en omstandigheden betrokken te worden. De netto afvoer van huidig aanwezig stikstof welke gebonden is in biomassa en welke via enerzijds het reguliere natuurbeheer en anderzijds via het verwijderen van struweel en grasland in relatie tot het project uit het systeem wordt afgevoerd kan daarbij betrokken worden. Het geeft namelijk een orde van grootte weer waartegen de tijdelijke bijdrage van stikstofdepositie als gevolg van werkzaamheden kan worden afgezet. Het gaat om een beoordeling van projecteffecten op de gebiedsdoelstelling (instandhoudingsdoelstellingen) van de habitattypen in kwestie. Het is daarmee irrelevant of dergelijke positieve effecten zich voordoen binnen uitsluitend de locaties waar stikstofdepositie tijdelijk toeneemt of daarbuiten.

Ten aanzien van de inzet van elektrisch materieel merken wij op dat wij de aanvraag hebben beoordeeld op basis van de ingediende uitgangspunten. Alhoewel de inzet van elektrisch materieel onze voorkeur heeft, kunnen wij dat niet op grond van een wettelijke bepaling verplicht stellen.

Ad C

De nieuwe infiltratieplas 37-2 geeft extra sturingsmogelijkheden en robuustheid in de bedrijfsvoering waarmee onverwachte hydrologische effecten eenvoudiger kunnen worden bijgestuurd. Daarnaast wordt deze plas aangelegd om de cumulatieve hydrologische effecten van de aanpassingen aan winning 3, 4 en 8 te mitigeren en dus geen (cumulatieve) hydrologische effecten plaatsvinden op prioritair habitatype H2190 Vochtige duinvalleien.

Het eventueel ontwikkelen van habitat H2130A wordt niet alleen bepaald door het op het oog aanwezig zijn van een bepaalde potentie. De locatie wordt op dit moment niet gekwalificeerd als H2130A. De locatie is erg beschut gelegen, ligt wat verlaagd in het landschap en ligt direct naast de weg Wassenaarse Slag. De beschutte ligging en de stikstofdepositie afkomstig van het autoverkeer hebben vermoedelijk de afgelopen jaren gezorgd voor vergrassing van het gebied. De lokale omstandigheden zijn daarmee in potentie erg ongeschikt voor het ontwikkelen van grijs

duin. Daarnaast hoeft een eventuele potentie op deze specifieke locatie niet te worden meegewogen als verlies van een habitatype.

In de bron met de afbeelding van het wortelstelsel, zijn in totaal 9 afbeeldingen van het wortelstelsel van zomereik opgenomen. In dezelfde bron zijn meerdere figuren opgenomen die sterker overeenkomen met de lokale groeiplaatsomstandigheden ter plaatse van het duinbos. Uit alle 9 afbeeldingen blijkt dat het wortelstelsel van zomereik zich voornamelijk in de bovenste lagen van de bodem (A- en B-horizonten) bevindt. Daarbij geldt dat de meeste boomsoorten niet in staat zijn om te wortelen onder de gemiddeld laagste grondwaterstand. Het wortelstelsel van de aanwezige eiken en overige bomen bevindt zich dus geheel boven de GLG. Op de locatie van het duinbos beperkt het wortelstelsel van alle aanwezige bomen zich dus volledig tot de bovenste lagen van de bodem. Het afnemen van eiken in de soortsamstelling van het bosje leidt er niet toe te dat het aanwezige bosje niet meer kwalificeert als H2180C. Uit zowel Waternood als de herstelstrategie van H2180C blijkt dat het habitatype voor kan komen bij een gemiddelde voorjaarsgrondwaterstand (GVG) van >40 cm onder maaiveld en een GLG van >60 cm onder maaiveld. De berekende grondwaterstanden zijn lager dan dat en dus kan het habitatype ook aanwezig blijven bij de berekende grondwaterstanden. Uit de Passende beoordeling blijkt dan ook dat er geen effecten plaatsvinden door hydrologische veranderingen op H2180C.

Ad D

Lentevreugd wordt gevoed door de randsloot langs de binnenduinrand. Duinvalleien, zoals Lentevreugd kennen natuurlijke fluctuaties (natte en droge seizoenen). Deze extremen worden steeds groter. Door het tijdelijk droogzetten van de infiltratieplassen is er inderdaad een verwachte kwelstroom afname van circa 25% tijdens de werkseizoenen. Deze tijdelijke ingreep valt binnen de natuurlijke bandbreedte van de natuurlijke fluctuatie. Het duin is een dynamisch systeem waarin fluctuaties van 1 meter binnen een jaar niet ongewoon zijn. Daarnaast vindt de afname van de kwelstroom plaats buiten het groeiseizoen, waardoor de impact op de aanwezige vegetatie/habitattypen beperkt is. Aanwezigheid van strooiselophoping en opslag van bomen en struiken is daarnaast een beheeraangelegenheid en geen gevolg van het project. Dat staat dan nog los van de vraag of de door indiener vermeende permanente strooiselophoping en opslag van bomen en struiken realistisch is nu niet nader inhoudelijk op basis van objectieve gegevens is onderbouwd waar deze conclusie concreet op is gebaseerd.

De grondwaterstanden in Lentevreugd worden echter ook voor een belangrijk deel bepaald door neerslag (of juist het ontbreken daarvan). Dit proces kan de effecten als gevolg van het tijdelijk droogzetten van de infiltratieplassen grotendeels opheffen (bij een natte winter en voorjaar) of eventueel extra versterken. Dit aspect is vanwege de worstcase benadering niet meegenomen maar is zeker relevant. In de Memo participatie, bijlage 8 van de vergunningaanvraag is opgenomen dat Dunea met Staatsbosbeheer afspraken zal maken ten aanzien van te nemen voorzorgsmaatregelen, waaronder het dichtzetten van stuwtdjes, waardoor het water in Lentevreugd kan worden vastgehouden.

Ad E

Dit besluit ziet uitsluitend op de aanvraag voor de Natura 2000-activiteit. De beoordeling is derhalve alleen gericht op de habitadtypen en habitatrichtlijnsoorten waarvoor de relevante Natura 2000-gebieden zijn aangewezen. Voor individueel beschermde soorten en de daarvoor noodzakelijke mitigerende maatregelen is een separate vergunning voor Flora- en fauna-activiteiten bij ons aangevraagd.

Wijziging ten opzichte van ontwerpbeschikking

Naar aanleiding van de ingediende zienswijze zijn ten opzichte van de ontwerpbeschikking wijzigingen aangebracht in de voorschriften 3, 6, 9, 14 en 15.

Toetsingskader en grondslag beschikking

De aanvraag is getoetst aan:

- artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder e, van de Ow en artikel 16.53c van de Ow;
- afdeling 11.1 van het Besluit activiteiten leefomgeving (hierna: Bal);
- artikel 8.74b van het Besluit kwaliteit leefomgeving (hierna: Bkl);
- paragraaf 7.2.1 en artikel 7.197h van de Omgevingsregeling;
- de vastgestelde aanwijzingsbesluiten van de Natura 2000-gebieden zoals vermeld in de AERIUS-berekening met kenmerk S4tboi6jhuzr van 15 januari 2025. De aanwijzingsbesluiten zijn opgenomen in de gebiedendatabase¹ voor deze gebieden;
- de beheerplannen van de Natura 2000-gebieden zoals genoemd in de AERIUS-berekening met kenmerk S4tboi6jhuzr van 15 januari 2025.

Beoordeling

Aangevraagde activiteit

Dunea heeft een aanvraag om vergunning op grond van artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder e, van de Ow ingediend voor het renoveren van Winning 3, gelegen in het Natura 2000-gebied Meijndel & Berkheide nabij de Wassenaarse Slag te Wassenaar. Het project betreft de volgende werkzaamheden:

- Het vernieuwen, renoveren of verwijderen van winmiddelen en daarmee het op orde brengen van de bacteriologische betrouwbaarheid van de winning.
- Uitvoeren van natuurmaatregelen (niet zijnde instandhoudingsmaatregelen). Deze maatregelen zorgen er voor dat na aanpassingen van de Winning en aanpassingen aan abiotische randvoorwaarden habitats weer optimaal kunnen ontwikkelen.

De werkzaamheden zijn nader beschreven in de projectbeschrijving.

Het projectgebied is gelegen binnen het Natura 2000-gebied Meijndel & Berkheide en beslaat circa 49 hectare. Winning 3 ligt in de zuidoosthoek van het duingebied Berkheide, direct ten noordwesten van Rijksdorp (gemeente Wassenaar). De winning loopt globaal van noord naar zuid en heeft een omtrek van circa 4 kilometer met daarin 375 winputten. De winning is omgeven door infiltratieplassen. In het midden van de winning ligt een duinvallei met kwelplassen. In het projectgebied zijn verschillende habitattypen aanwezig, waaronder Grijze duinen (H2130), Duindoornstruweel (H2160), Duinbossen (H2180), Vochtige duinvalleien (H2190) en Kranswierwateren (H3140).

Dunea is verantwoordelijk voor de productie en levering van drinkwater in het westelijk deel van de provincie Zuid-Holland. Om voldoende drinkwater te kunnen blijven leveren moet Dunea in de komende jaren de capaciteit van de drinkwaterwinning verhogen. Met het Programma Berkheide wil Dunea de leveringszekerheid voor de toekomst veiligstellen. Het Programma Berkheide omvat een aantal projecten om op korte termijn de bestaande productiecapaciteit veilig te stellen middels renovatiewerkzaamheden en uitbreidingen van bestaande waterwinningen. Op deze manier kan aan de toekomstige vraag naar drinkwater worden voldaan. De renovatie van Winning 3 is één van de projecten die plaatsvindt vanuit deze doelstelling en opgave. Het project heeft tot doel de drinkwatercapaciteit te optimaliseren en de hydrologische condities voor de omliggende vochtige duinvalleien te behouden en/of te optimaliseren.

Winning 3 is niet meer in goede staat en aan renovatie toe. Uit de geohydrologische berekeningen blijkt onder andere dat diverse winputten steeds minder capaciteit geven. Daarnaast zijn op sommige locaties de vereiste verblijftijden vanuit de infiltratieplassen te kort (minder dan 28 dagen). Hierdoor ontstaan er risico's voor

¹ <https://www.natura2000.nl/gebieden>

bacteriologische besmetting in het gewonnen drinkwater. Ook staat op maaiveld soms water en dit heeft invloed op de onverzadigde zone.

De beoogde uitvoering van dit project is verdeeld over twee werkseizoenen:

- Seizoen 1 van september 2025 t/m februari 2026.
- Seizoen 2 van september 2026 t/m februari 2027.

Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden wordt de winning in twee delen gesplitst. Het ene deel wordt uitgevoerd in werkseizoen 1 en het andere deel in werkseizoen 2. Bij het uitvoeren van de werkzaamheden in werkseizoen 1 in de noordelijke helft van de winning blijft de zuidelijke helft van de winning in bedrijf en blijven de infiltratieplassen in dit deel op peil. Wanneer werkseizoen 1 is afgerond, wordt het werkgebied opgeruimd, de bemaling voor de werkzaamheden gestopt, de leegstaande infiltratieplassen gevuld en wordt de volledige winning weer in bedrijf genomen. In werkseizoen 2 worden de werkzaamheden in de zuidelijke helft uitgevoerd en blijft de noordelijke helft van de winning in bedrijf.

Indien de werkzaamheden in een seizoen niet vóór 1 maart kunnen worden afgerond, worden de rijplaten en ander materiaal en materieel uit het duin verwijderd. Geplaatste paddenschermen worden verwijderd als in het volgende uitvoeringsseizoen geen werkzaamheden zijn voorzien. De werkzaamheden worden hervat op 1 september. Vanaf 1 augustus voorafgaande aan het werk worden de noodzakelijke ecologische maatregelen uitgevoerd.

De vergunning voor de realisatiefase wordt aangevraagd voor de periode tot 1 maart 2027. Na uitvoering van de werkzaamheden wordt Winning 3 weer voor onbepaalde tijd in gebruik genomen.

Vergunningplicht

Artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder e, van de Ow bepaalt dat het verboden is zonder omgevingsvergunning een Natura 2000-activiteit² te verrichten, tenzij het gaat om een bij algemene maatregel van bestuur aangewezen geval.

De beoordeling van de aanvraag heeft onder andere betrekking op verzuring en vermesting als gevolg van stikstofdepositie. De beoogde activiteit heeft daarnaast mogelijk significante overige effecten op het Natura 2000-gebied Meijendel & Berkheide. Het gaat daarbij om effecten als gevolg van oppervlakteverlies van kwalificerende habitattypen, hydrologische effecten, verandering in dynamiek en substraat, effecten op het leefgebied van habitatsoorten en effecten als gevolg van verstoring (waaronder mechanische effecten, geluid, trillingen, licht en menselijke aanwezigheid).

De gevraagde activiteit bestaat uit het vernieuwen, renoveren of verwijderen van winmiddelen van Winning 3 en het uitvoeren van natuurontwikkeling en verbetering. Het gaat hier om een waterwinsysteem dat in de jaren tachtig van de vorige eeuw is aangelegd. Voor de aanwezige Winning 3 is niet eerder een vergunning voor Natura 2000-activiteiten verleend, omdat de waterwinning reeds plaatsvond ten tijde van de aanwijzing van het Natura 2000-gebied Meijendel & Berkheide.

Conclusie vergunningplicht

Op basis van de aangeleverde documenten en de AERIUS-berekening hebben wij vastgesteld dat de gevraagde activiteit vergunningplichtig is op grond van artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder e, van de Ow. Het project kan significant negatieve effecten hebben op het Natura 2000-gebied Meijendel & Berkheide, Coepelduynen, Kennemerland-Zuid, Westduinpark & Wapendal en Solleveld & Kapittelduinen.

² Een activiteit, inhoudende het realiseren van een project als bedoeld in artikel 6, derde lid, van de Habitatrictlijn dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied.

Instandhoudingsdoelstellingen

De bovengenoemde Natura 2000-gebieden zijn aangewezen voor habitattypen en- soorten waarvoor een instandhoudingsdoelstelling geldt.

Voor het gevraagde project zijn in verband met een bijdrage van stikstofdepositie en overige effecten de in tabel 1a t/m 1e genoemde instandhoudingsdoelstellingen van belang.

Tabel 1a: Instandhoudingsdoelstellingen Natura 2000-gebied Meijndel & Berkheide.

Habitatype	Oppervlakte	Kwaliteit
Witte duinen (H2120)	behoud	verbetering
Grijze duinen, kalkrijk (H2130A)	uitbreiding	verbetering
Grijze duinen, kalkarm (H2130B)	uitbreiding	verbetering
Duindoornstruwelen (H2160)*	behoud	behoud
Duinbossen, droog (H2180A)	behoud	behoud
Duinbossen, binnenduinrand (H2180C)	behoud	verbetering
Vochtige duinvalleien, kalkrijk (H2190B)	uitbreiding	verbetering
Vochtige duinvalleien, ontkalkt (H2190C)	uitbreiding	verbetering
Kranswierwateren (H3140)	behoud	behoud
Nauwe korfslak (H1014); leefgebied Zoom, Mantel en droog struweel van de duinen (LG12)	behoud	behoud
Kleine modderkruiper (H1149)	behoud	behoud
Meervleermuis (H1318)	behoud	behoud
Kamsalamander (H1166)	behoud	behoud

* Enige afname van dit habitatype is toegestaan ten gunste van uitbreiding grijze duinen en vochtige duinvalleien

Tabel 1b: Instandhoudingsdoelstelling Natura 2000-gebied Coepelduynen.

Habitatype	Oppervlakte	Kwaliteit
Grijze duinen, kalkrijk (H2130A)	behoud	behoud

Tabel 1c: Instandhoudingsdoelstellingen Natura 2000-gebied Kennemerland-Zuid.

Habitatype	Oppervlakte	Kwaliteit
Grijze duinen, kalkrijk (H2130A)	uitbreiding	verbetering
Grijze duinen, kalkarm (H2130B)	behoud	verbetering
Grijze duinen, heischraal (H2130C)	uitbreiding	verbetering
Duinheiden met struikhei (H2150)	behoud	behoud
Duindoornstruwelen (H2160)*	behoud	behoud
Duinbossen, droog (H2180A)	behoud	behoud
Duinbossen, binnenduinrand (H2180C)	behoud	behoud
Vochtige duinvalleien, open water (H2190A)	uitbreiding	verbetering
Vochtige duinvalleien, kalkrijk (H2190B)	uitbreiding	verbetering
Vochtige duinvalleien, ontkalkt (H2190C)	behoud	behoud
Nauwe korfslak (H1014); leefgebied Zoom, Mantel en droog struweel van de duinen (LG12)	behoud	behoud

* Enige afname van dit habitatype is toegestaan ten gunste van uitbreiding grijze duinen en vochtige duinvalleien

Tabel 1d: Instandhoudingsdoelstellingen Natura 2000-gebied Westduinpark & Wapendal.

Habitatype	Oppervlakte	Kwaliteit
Witte duinen (H2120)	behoud	behoud
Grijze duinen, kalkrijk (H2130A)	uitbreiding	verbetering
Grijze duinen, kalkarm (H2130B)	behoud	behoud
Duinheiden met struikhei (H2150)	behoud	behoud
Duindoornstruwelen (H2160)*	behoud	behoud
Duinbossen, droog (H2180A)	behoud	verbetering
Duinbossen, binnenduinrand (H2180C)	behoud	verbetering

* Enige afname van dit habitattype is toegestaan ten gunste van uitbreiding grijze duinen en vochtige duinvalleien

Tabel 1e: Instandhoudingsdoelstellingen Natura 2000-gebied Solleveld & Kapittelduinen.

Habitattype	Oppervlakte	Kwaliteit
Witte duinen (H2120)	behoud	verbetering
Grijze duinen, kalkrijk (H2130A)	uitbreiding	verbetering
Grijze duinen, kalkarm (H2130B)	behoud	verbetering
Duinheiden met struikhei (H2150)	behoud	verbetering
Duinbossen, droog (H2180A)	behoud	verbetering
Duinbossen, binnenduinrand (H2180C)	behoud	verbetering

Beoordeling aanvraag ten aanzien van stikstofdepositie

Voor de beoordeling van de vraag of er sprake is van (significant) negatieve effecten als gevolg van stikstofemissie ten gevolge van het project, is het van belang de stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden te bepalen. Het gaat daarbij om de stikstofdepositie van alle onlosmakelijk met elkaar verbonden activiteiten die tezamen het project vormen. In deze beoordeling wordt nader ingegaan op de bijdrage aan stikstofdepositie ten gevolge van het project.

Realisatiefase

In de realisatiefase vindt emissie van stikstof plaats door gebruik van (mobiele) werktuigen.

Gebruiksfase

In de gebruiksfase is de waterwinning in gebruik en vindt geen toename van emissie van stikstof plaats ten opzichte van de huidige situatie. De gebruiksfase bestaat uit regulier onderhoud en de daarbij behorende verkeersbewegingen.

Ecologische beoordeling

De initiatiefnemer heeft in de ecologische beoordeling, aangevoerd dat de beoogde activiteit en daaruit resulterende stikstofdepositie geen significant negatieve effecten heeft op de instandhoudingsdoelstellingen van de bovengenoemde Natura 2000-gebieden.

Uit de AERIUS-berekening met kenmerk S4tboi6jhuzr van 15 januari 2025 blijkt dat de emissie van (mobiele) werktuigen in de realisatiefase resulteert in een maximale stikstofdepositie op habitattypen in de genoemde Natura 2000-gebieden zoals weergegeven in tabel 2.

Tabel 2: Projecteffect in mol/ha/jaar in de realisatiefase.

Natura 2000-gebied	Projecteffect realisatiefase, max stikstofdepositie
Meijndel & Berkheide	6,85
Coepelduynen	0,06
Kennemerland-Zuid	0,04
Westduinpark & Wapendal	0,04
Solleveld & Kapittelduinen	0,02

Ontwikkeling achtergronddepositie

Vanaf de jaren negentig van de vorige eeuw is de stikstofdepositie in de duingebieden sterk afgenomen. Deze trend heeft zich tot in de afgelopen jaren doorgezet. Dit blijkt ook uit het rapport "Analyse ontwikkeling stikstofemissie en -depositie", RIVM-briefrapport 2024-000, RIVM-rapport 2024-0076 en AERIUS Monitor 2024. De prognose is dat deze daling doorzet in de komende jaren. Dit neemt niet weg dat in grote delen van de duingebieden nog steeds sprake

is van een overbelaste situatie waarbij de Achtergronddepositiewaarde (ADW) hoger is dan de Kritische Depositiewaarde (KDW) voor habitattypen.

Stikstof is één van de sleutelfactoren die bepalend is voor de kwaliteit van de voor stikstofgevoelige duinhabitattypen. Daarnaast zijn windverstuiving en begrazing door konijnen van oudsher bepalend voor de kwaliteit. Deze factoren bepalen de veerkracht en de kwaliteit van deze habitattypen. Het betreft sleutelfactoren die onder natuurlijke situaties permanent en langjarig van invloed zijn. In duingebieden is het opstapelen van organisch materiaal op en in de bodem en het daardoor en door uitspoeling van kalk optreden van verzuring een natuurlijk proces. Het is onder natuurlijke omstandigheden een traag proces (decennia) dat in duinen waar plaats is voor winddynamiek extra vertraagd wordt door processen als verstuiving en lokale erosie. Duinhabitattypen zijn voor hun instandhouding dan ook afhankelijk van kleinschalige verstuivingsdynamiek en van begrazing. Van oudsher betreft dit begrazing door konijnen, maar met het instorten van de duinpopulaties is deze rol vanaf het einde van de vorige eeuw overgenomen door het inzetten van (grote) grazers. Vanaf deze periode wordt ook kleinschalige verstuivingsdynamiek gestimuleerd. Met begrazing en herstel van kleinschalige verstuiving treedt herstel van duinhabitattypen op, ook waar nog sprake is van een overbelasting met stikstof.

Opbouw beoordeling

De effecten van stikstofdepositie zijn per Natura 2000-gebied en per habitatype nader beoordeeld. Per Natura 2000-gebied is steeds eerst de depositietoename per habitatype weergegeven, alsmede het percentage van dat areaal waar de kritische depositiewaarde (KDW) reeds overschreden is. Deze informatie is afkomstig uit de betreffende gebiedsanalyses (hierna: NDA), de meest recente versie van AERIUS Monitor en de passende beoordeling. Vervolgens is voor ieder habitatype waarop dit project een toename van stikstofdepositie veroorzaakt, een specifieke beoordeling uitgewerkt op basis van de huidige kwaliteit en omstandigheden of de reeds in uitvoering zijnde beheermaatregelen.

Per Natura 2000-gebied en per habitatype of leefgebied van een soort is gekeken of op één of meerdere hexagonen met het betreffende vegetatietype de kritische depositiewaarde overschreden wordt door de achtergronddepositie, of binnen een marge van 70 mol/ha/jaar ligt (meetonzekerheid). De habitattypen waarbij dit niet het geval is, zijn niet beschreven. Hiervan is op voorhand uit te sluiten dat de instandhoudingsdoelstellingen in het geding komen door een toename van stikstofdepositie.

Bij de beoordeling van de stikstofdepositie op hexagoonniveau is in de ecologische beoordeling **geen** gebruik gemaakt van de weergaven 'relevante hexagonen' of 'OwN2000-registratieset' uit AERIUS-Calculator, omdat nadere uitwerking via een GML-bestand en export naar een GIS-applicatie nauwkeuriger is dan het hanteren van de "relevante hexagonen" die in AERIUS-Calculator worden weergegeven. De weergave 'OwN2000-registratieset' geeft de maximale depositie op hexagonen waarbinnen tenminste één overbelast habitatype ligt. Habitattypen binnen hetzelfde hexagoon waarvan de KDW niet wordt overbelast krijgen hierdoor toch deze maximale depositie toebedeeld, terwijl die (binnen dit hexagoon) niet beoordeeld hoeven te worden. Dat leidt hier en daar tot een overschatting van de maximale depositie op overbelast habitat. Dit fenomeen wordt in het AERIUS-handboek op pagina 122 toegelicht.

NATURA 2000-GEBIED MEIJENDEL & BERKHEIDE

Tabel 3: Stikstofdepositie (in mol/ha/jaar) op Natura 2000-gebied Meijndel & Berkheide per habitatype (in hectare).

Habitatype	Maximale N-toename op (naderend) overbelaste hexagonen	Kritische Depositie-waarde (KDW)	Maximale Achtergrond-Depositie-waarde (ADW)	Totale oppervlakte habitatype in gebied	Oppervlakte met (naderende) overschrijding KDW met projecteffect
H2120 Witte duinen	0,42	1429	1926	96,5	0,8
H2130A Grijze duinen, kalkrijk	5,49	1071	2004	583,1	143
H2130B Grijze duinen, kalkarm	6,85	929	1925	300,9	289
H2160 Duindoornstruwelen	0,03	2000	2004	591,7	0,3
H2180Abe Duinbossen, berken-eikenbos	2,68	1071	1786	4,3	3,7
H2180A0 Duinbossen (droog) overig	2,49	1071	1925	413,6	362
H2180C Duinbossen, binnenduinrand	2,11	1786	1992	124,9	16
H2190B Vochtige duinvalleien, kalkrijk	0,07	1429	1417	21,3	0,02
H2190C Vochtige duinvalleien, ontkalkt	0,07	1071	1504	0,2	0,1
H1014, nauwe korfslak, LG12, leefgebied Zoom, Mantel en droog struweel van de duinen	0,45	1643	1843	51,4	0,3

H2120, Witte duinen

In de ecologische beoordeling is beschreven dat het totale oppervlakte van habitatype H2120, Witte duinen in het gebied circa 96 ha bedraagt. De KDW wordt op 0,8 ha overschreden. De projectbijdrage bedraagt hier tijdelijk maximaal 0,42 mol/ha/jaar.

Uit de ecologische beoordeling en de NDA blijkt dat de vegetatiekundige kwaliteit van H2120, Witte duinen, goed is ter plaatse van de overbelaste hexagonen. Enkele deelgebieden waaronder de zeereep zijn als goed beoordeeld voor typische soorten. In andere deelgebieden die meer landinwaarts zijn gelegen, zijn minder typische soorten aanwezig. De 'structuur en functie' van het habitatype is hier minder goed ontwikkeld als gevolg van een beperkte verstuvingsdynamiek. Het grootste knelpunt met betrekking tot de instandhoudingsdoelen is dan ook het gebrek aan dynamiek als gevolg van kunstmatig kustbeheer. Andere knelpunten zijn het dichtgroeien van het duin en de snelle successie van struweel door het wegvallen van de konijnenpopulatie.

Wij onderschrijven de conclusie uit de ecologische beoordeling dat de eenmalige tijdelijke toename van de stikstofdepositie als gevolg van project Winning 3 van maximaal 0,42 mol/ha/jaar niet leidt tot veranderingen in de oppervlakte en kwaliteit van het habitatype H2120, Witte duinen. De eenmalige depositietoename heeft bovendien geen permanente invloed op de mogelijkheden om de kwaliteit van het habitatype te behouden.

H2130A, Grijze duinen, kalkrijk

In de ecologische beoordeling is beschreven dat het totale oppervlakte van H2130A, Grijze duinen (kalkrijk) in het Natura 2000-gebied 583 ha bedraagt. De projectbijdrage van maximaal 5,49 mol/ha/jaar op hexagonen met een (naderende) overbelasting komt voor over een oppervlakte van 143 ha.

Uit de NDA blijkt dat op plekken met overbelasting een goede kwaliteit van vegetatie behorende tot het habitatype grijze duinen aanwezig is. De afgelopen jaren zijn beheermaatregelen uitgevoerd om verstuving te initiëren en vergrassing en verstruweling aan te pakken. Voor verdere verbetering van de kwaliteit en uitbreiding van grijze duinen is continuering van deze maatregelen noodzakelijk. De tijdelijke projectbijdrage van maximaal 5,49 mol/ha/jaar op (naderend) overbelast habitat doet geen afbreuk aan de effectiviteit van beheer en herstelmaatregelen en de huidige kwaliteit van het habitatype.

Ter plekke van de locaties met een hoge projectbijdrage wordt daarnaast tijdens de werkzaamheden een grote hoeveelheid biomassa en daarmee stikstof uit het gebied verwijderd (11-15 kilomol; zie ecologische beoordeling, tabel 1.4). Onder de beoordeling van overige effecten (zie beoordeling overige effecten onder oppervlakteverlies) hebben wij tevens opgemerkt dat als gevolg van natuurherstel uitbreiding van H2130, Grijze duinen (subhabitattypen A en B) mogelijk is na uitvoering van de werkzaamheden.

Wij kunnen de conclusie uit de ecologische beoordeling delen dat de bijdrage aan stikstofdepositie niet leidt tot significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen als gevolg van de tijdelijke bijdrage van dit project. Daarbij hebben wij rekening gehouden met het feit dat er als gevolg van de werkzaamheden ook veel stikstof uit het gebied verwijderd wordt. Tevens is een monitoringsvoorschrift aan dit besluit verbonden om te borgen dat de verwachte positieve effecten voor dit habitatype, als gevolg van het project, daadwerkelijk optreden.

H2130B, Grijze duinen, kalkarm

In de ecologische beoordeling is beschreven dat in het gebied voor habitatype H2130B, Grijze duinen (kalkarm) de KDW over een oppervlak van 289 ha wordt overschreden als gevolg van de tijdelijke projectbijdrage van Winning 3 van maximaal 6,85 mol/ha/jaar. De maximale depositie vindt tijdelijk plaats op hexagonen tot op circa 600 meter rond het projectgebied waar de werkzaamheden worden uitgevoerd, daarna neemt de stikstofdepositie sterk af.

In de NDA is de huidige abiotiek als goed beoordeeld. Uit de ecologische beoordeling en de NDA blijkt dat de kwaliteit van de vegetatie wisselend is. De knelpunten voor het habitatype zijn vergelijkbaar met habitatype H2130A, Grijze duinen (kalkrijk) en hangen samen met een te lage verstuivingsdynamiek en op verschillende plekken onvoldoende natuurlijke begrazing door konijnen. Er zijn in het verleden met succes beheermaatregelen uitgevoerd om verstuing te initiëren en vergrassing en verstruweling aan te pakken. Voor verdere verbetering van de kwaliteit en uitbreiding van het habitatype is continuering van de maatregelen noodzakelijk.

Net als bij habitatype H2130A, Grijze duinen (kalkrijk) wordt ook hier plaatselijk biomassa uit het gebied verwijderd (zie hiervoor ook onze beoordeling met betrekking tot overige effecten, oppervlakteverlies). De tijdelijke, plaatselijke projectbijdrage van maximaal 6,85 mol/ha/jaar doet geen afbreuk aan de effectiviteit van beheer en herstelmaatregelen en de huidige kwaliteit van het habitatype.

Wij kunnen de conclusie uit de ecologische beoordeling delen dat de tijdelijke bijdrage aan stikstofdepositie van maximaal 6,85 mol/ha/jaar niet leidt tot significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen als gevolg van de tijdelijke bijdrage van dit project. Daarbij hebben wij rekening gehouden met het feit dat er als gevolg van de werkzaamheden ook veel stikstof uit het gebied verwijderd wordt (zie hiervoor ook onze beoordeling met betrekking tot overige effecten, oppervlakteverlies). Tevens is een monitoringsvoorschrift aan dit besluit verbonden om te borgen dat de verwachte positieve effecten voor dit habitatype, als gevolg van het project, daadwerkelijk optreden.

H2160, Duindoornstruwelen

In de ecologische beoordeling is beschreven dat de KDW voor habitatype H2160, Duindoornstruwelen op 0,3 ha wordt overschreden. De projectbijdrage op overbelaste hexagonen bedraagt maximaal 0,03 mol/ha/jaar.

Uit de ecologische beoordeling en de NDA blijkt dat er geen aanwijzingen zijn dat stikstofdepositie een knelpunt vormt voor de huidige kwaliteit van het habitatype.

Wij onderschrijven de conclusie uit de ecologische beoordeling dat de tijdelijke toename van de stikstofdepositie als gevolg van het project van maximaal 0,03 mol/ha/jaar niet leidt tot veranderingen in de oppervlakte en kwaliteit

van habitattype H2160, Duindoornstruwelen. De tijdelijke depositietoename heeft bovendien geen permanente invloed op de mogelijkheden om de kwaliteit van het habitattype te behouden.

H2180A, Duinbossen, droog

Binnen het gebied komen de subhabitattypen H2180Abe, Duinbossen (droog) berken-eikenbos en H2180Ao, Duinbossen (droog) overig voor. De maximale projectbijdrage van 2,68 mol/ha/jaar vindt plaats op 3,7 ha subhabitattype H2180Abe, Duinbossen (droog) berken-eikenbos. Op subhabitattype H2180Ao, Duinbossen (droog) overig is sprake van een maximale bijdrage van 2,49 mol/ha/jaar op 362 ha.

Uit de ecologische beoordeling en de NDA blijkt dat er geen knelpunten voor het habitattype bekend zijn, ondanks een overschrijding van de KDW.

Wij onderschrijven de conclusie uit de ecologische beoordeling dat de eenmalige toename van stikstofdepositie als gevolg van het project van maximaal 2,68 mol/ha/jaar op H2180Abe en 2,49 mol/ha/jaar op H2180Ao niet leidt tot veranderingen in de oppervlakte en kwaliteit van de genoemde subhabitattypen van habitattype H2180A, Duinbossen (droog). De eenmalige depositietoename heeft bovendien geen permanente invloed op de mogelijkheden om de kwaliteit van het habitattype te verbeteren. Het project heeft daarom geen invloed op het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen voor het habitattype.

H2180C, Duinbossen, binnenduinrand

Uit de ecologische beoordeling blijkt dat de tijdelijke projectbijdrage van 2,11 mol/ha/jaar vindt plaats op 16 ha (naderend) overbelast oppervlak.

Uit de ecologische beoordeling en de NDA blijkt dat de huidige kwaliteit van het habitattype matig tot goed is. Stikstofdepositie vormt geen knelpunt voor de deels matige kwaliteit van het habitattype. Blijkens de NDA is de huidige kwaliteit van duinbossen (binnenduinrand) goed. De kwaliteit is met het huidige beheer gewaarborgd en neemt met veroudering van het bos toe.

Wij onderschrijven de conclusie uit de ecologische beoordeling dat de tijdelijke toename van de stikstofdepositie als gevolg van de realisatie van het project van maximaal 2,11 mol/ha/jaar niet leidt tot veranderingen in de oppervlakte en kwaliteit van habitattype H2180C, Duinbossen (binnenduinrand). De tijdelijke depositietoename heeft bovendien geen permanente invloed op de mogelijkheden om de kwaliteit van het habitattype te verbeteren.

H2190B, Vochtige duinvalleien (kalkrijk)

Uit de ecologische beoordeling blijkt dat de tijdelijke projectbijdrage van 0,07 mol/ha/jaar plaats vindt op 0,02 ha (naderend) overbelast oppervlak.

Uit de ecologische beoordeling en de NDA blijkt dat de vegetatie vrijwel overal goed is. De verspreide ligging van het habitattype vormt het grootste knelpunt in het gebied. Een relatie tussen stikstofdepositie en kwaliteit lijkt niet aanwezig.

Met de voorgenomen natuurherstelmaatregelen, zoals het verwijderen van struweel, schonen en baggeren van de infiltratieplassen en plaggen wordt daarnaast een aanzienlijke hoeveelheid stikstof uit het gebied verwijderd en de standplaatscondities voor typische soorten verbeterd (zie tabel 3.4, ecologische beoordeling).

Wij onderschrijven de conclusie uit de ecologische beoordeling dat de tijdelijke toename van de stikstofdepositie als gevolg van de realisatie van het project van maximaal 0,07 mol/ha/jaar op hexagonen met een naderende overschrijding niet leidt tot veranderingen in de oppervlakte en kwaliteit van het habitattype H2190B, Vochtige

duinvalleien (kalkrijk). De tijdelijke depositietoename heeft bovendien geen permanente invloed op de mogelijkheden om de kwaliteit van het habitatype te verbeteren. Het project heeft daarom geen invloed op het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen voor het habitatype.

H2190C, Vochtige duinvalleien, ontkalkt

In de ecologische beoordeling is beschreven dat de KDW van habitatype H2190C, Vochtige duinvalleien (ontkalkt) op het totale oppervlak (0,1 ha) wordt overschreden. De projectbijdrage bedraagt 0,07 mol/ha/jaar.

Uit de ecologische beoordeling en de NDA blijkt dat de kwaliteit van de vegetatie, abiotiek en typische soorten goed is. De verspreide ligging van het habitatype vormt een knelpunt voor de kwaliteit op basis van structuur en functie.

Wij onderschrijven de conclusie uit de ecologische beoordeling dat de tijdelijke toename van de stikstofdepositie als gevolg van de realisatie van het project van maximaal 0,07 mol/ha/jaar niet leidt tot veranderingen in de oppervlakte en kwaliteit van het habitatype H2190C, Vochtige duinvalleien (ontkalkt). De tijdelijke depositietoename heeft bovendien geen permanente invloed op de mogelijkheden om de kwaliteit van het habitatype te verbeteren. Het project heeft daarom geen invloed op het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen voor het habitatype.

H1014, nauwe korfslak, leefgebied Zoom, Mantel en droog struweel van de duinen (LG12)

Het leefgebied LG12, Zoom, mantel en droog struweel van de duinen is in Meijendel & Berkheide aangewezen voor de doelsoort H1014, nauwe korfslak. In de ecologische beoordeling is beschreven dat de tijdelijke projectbijdrage op 0,3 ha maximaal 0,45 mol/ha/jaar bedraagt.

Uit de ecologische beoordeling en de NDA blijkt dat de KDW van het leefgebied van de nauwe korfslak nauwelijks wordt overschreden. Met het beheer en de maatregelen die reeds worden uitgevoerd ten behoeve van H2130, Grijze duinen en H2190, Vochtige duinvalleien is de kwaliteit van het leefgebied van nauwe korfslak afdoende gewaarborgd.

Wij onderschrijven de conclusie uit de ecologische beoordeling dat een tijdelijke projectbijdrage van 0,45 mol/ha/jaar op een zeer beperkt deel van het totaaloppervlak van het leefgebied niet leidt tot een meetbaar effect op het leefgebied van nauwe korfslak. De tijdelijke projectbijdrage vormt geen knelpunt voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen voor de nauwe korfslak.

NATURA 2000-GBIED COEPELDUYNEN

Tabel 4: Stikstofdepositie (in mol/ha/jaar) op Natura 2000-gebied Coepelduynen per habitatype (in hectare).

Habitatype	Maximale N-toename op (naderend) overbelaste hexagonen	Kritische Depositie-waarde (KDW)	Maximale Achtergrond-Depositie-waarde (ADW)	Totale oppervlakte habitatype in gebied	Oppervlakte met (naderende) overschrijding KDW met projecteffect
H2130A Grijze duinen, kalkrijk	0,06	1071	1841	112	40,6

H2130A, Grijze duinen, kalkrijk

In de ecologische beoordeling is beschreven dat het totale oppervlak van habitatype H2130A, Grijze duinen (kalkrijk) in het gebied 112 ha bedraagt. Op overbelast oppervlak van 40,6 ha vindt een tijdelijke depositie van maximaal 0,06 mol/ha/jaar plaats.

Uit de ecologische beoordeling en de NDA blijkt dat de kwaliteit van het habitatype overwegend goed is. In het gebied is voldoende dynamiek en een gezonde konijnenpopulatie aanwezig.

Wij onderschrijven de conclusie uit de ecologische beoordeling dat de tijdelijke projectbijdrage van maximaal 0,06 mol/ha/jaar geen knelpunt vormt voor het behalen van de instandhoudingsdoelen voor het habitatype H2130A, Grijze duinen (kalkrijk). De tijdelijke depositietoename heeft bovendien geen permanente invloed op de mogelijkheden om de kwaliteit van het habitatype te verbeteren.

NATURA 2000-GEBIED KENNERLAND-ZUID

Tabel 5: Stikstofdepositie (in mol/ha/jaar) op Natura 2000-gebied Kennemerland-Zuid per habitatype (in hectare).

Habitatype	Maximale N toename op (naderend) overbelaste hexagonen	Kritische Depositie-waarde (KDW)	Maximale Achtergrond-Depositie-waarde (ADW)	Totale oppervlakte habitatype in gebied	Oppervlakte met (naderende) overschrijding KDW met projecteffect
H2130A Grijze duinen, kalkrijk	0,03	1071	2219	1570	66
H2130B Grijze duinen, kalkarm	0,03	929	2666	818	520
H2130C Grijze duinen, heischraal	0,01	786	972	1,3	1,3
H2150 Duinheiden met struikhei	0,02	857	1662	4,8	4,8
H2180A Duinbossen (droog)	0,03	1071	2708	481	105
H2180Abe, Duinbossen (droog), berken-eikenbos	0,01	1071	1820	20	0,3
H2180A0, Duinbossen (droog), overig	0,02	1071	2708	630	400
H2180C Duinbossen (binnenduinrand)	0,04	1786	4126	420	15,5
H2190Aom Vochtige duinvalleien, open water, oligotrofe en mesotrofe vormen	0,01	1000	1395	23	4,3
H2190B, Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	0,02	1429	2708	86	1,8
H2190C, Vochtige duinvalleien (ontkalkt)	0,01	1071	1209	1,9	1,0
H1014, nauwe korfslak, LG12, leefgebied Zoom, Mantel en droog struweel van de duinen	0,01	1643	1807	33	0,6

H2130A, Grijze duinen, kalkrijk

In de ecologische beoordeling is beschreven dat het totale oppervlakte van H2130A, Grijze duinen (kalkrijk) in het Natura 2000-gebied 1570 ha bedraagt. In totaal vindt op 66 ha overbelast oppervlak een maximale toename van stikstofdepositie plaats van 0,03 mol/ha/jaar.

Uit de ecologische beoordeling en de NDA blijkt dat de kwaliteit van het habitatype overwegend goed is. De grootste knelpunten met betrekking tot de kwaliteit van het habitatype zijn een hoge begrazingsdruk door damherten, een afnemende konijnenpopulatie en te weinig dynamiek. Deze factoren leiden in combinatie met stikstofdepositie tot vergrassing en verstruweling.

Wij onderschrijven de conclusie uit de ecologische beoordeling dat de geringe en eenmalige toename van de stikstofdepositie als gevolg van het project van 0,03 mol/ha/jaar niet leidt tot veranderingen in de oppervlakte en kwaliteit van het habitatype H2130A, Grijze duinen (kalkrijk). De eenmalige depositietoename heeft bovendien geen permanente invloed op de mogelijkheden om de kwaliteit te verbeteren.

H2130B, Grijze duinen, kalkarm

In de ecologische beoordeling is beschreven dat het totale oppervlakte van H2130B, Grijze duinen (kalkarm) in het Natura 2000-gebied 818 ha bedraagt. In totaal vindt op 520 ha overbelast oppervlak een maximale toename van stikstofdepositie plaats van 0,03 mol/ha/jaar.

Uit de ecologische beoordeling en de NDA blijkt dat de kwaliteit van het habitatype overwegend goed is. De knelpunten voor het habitatype zijn een hoge begrazingsdruk door damherten en een afnemende konijnenpopulatie.

Wij onderschrijven de conclusie uit de ecologische beoordeling dat de geringe, eenmalige toename van de stikstofdepositie als gevolg van de realisatie van het project van maximaal 0,03 mol/ha/jaar niet leidt tot veranderingen in de oppervlakte en kwaliteit van het habitatype H2130B, Grijze duinen (kalkarm). De eenmalige depositietoename heeft bovendien geen permanente invloed op de mogelijkheden om de kwaliteit van het habitatype te verbeteren.

H2130C, Grijze duinen, heischraal

In de ecologische beoordeling is beschreven dat de projectbijdrage op overbelaste hexagonen van maximaal 0,01 mol/ha/jaar plaatsvindt op 1,3 ha. Dit betreft vrijwel het gehele aanwezige oppervlakte van dit habitatype in het gebied.

Uit de ecologische beoordeling en de NDA blijkt dat de kwaliteit van het habitatype overwegend goed is. De knelpunten voor het habitatype zijn stikstofdepositie, het gebrek aan dynamiek, mogelijk (deels) lage konijnenstand en een hoge begrazingsdruk door damherten.

Wij onderschrijven de conclusie uit de ecologische beoordeling dat de tijdelijke, geringe toename van de stikstofdepositie als gevolg van het project van maximaal 0,01 mol/ha/jaar niet leidt tot veranderingen in de oppervlakte en kwaliteit van habitatype H2150, Duinheiden met struikhei. De tijdelijke depositietoename heeft bovendien geen permanente invloed op de mogelijkheden om de kwaliteit van het habitatype te behouden.

H2150, Duinheiden met struikhei

In de ecologische beoordeling is beschreven dat de projectbijdrage op overbelaste hexagonen van 0,02 mol/ha/jaar plaatsvindt op 4,8 ha. Dit betreft bijna het gehele aanwezige oppervlakte van dit habitatype in het gebied.

Uit de ecologische beoordeling en de NDA blijkt dat de kwaliteit van het habitatype matig is. De knelpunten voor het habitatype zijn een hoge begrazingsdruk door damherten en vergrassing als gevolg van stikstofdepositie.

Wij onderschrijven de conclusie uit de ecologische beoordeling dat de tijdelijke, geringe toename van de stikstofdepositie als gevolg van het project van maximaal 0,02 mol/ha/jaar niet leidt tot veranderingen in de oppervlakte en kwaliteit van habitatype H2150, Duinheiden met struikhei. De tijdelijke depositietoename heeft bovendien geen permanente invloed op de mogelijkheden om de kwaliteit van het habitatype te behouden.

H2180A, Duinbossen (droog)

Binnen het gebied komen de subhabitattypen H2180A, Duinbossen (droog), H2180Abe, Duinbossen (droog) berken-eikenbos en H2180Ao, Duinbossen (droog) overig voor. In de ecologische beoordeling is beschreven dat de tijdelijke projectbijdrage van 0,03 mol/ha/jaar voor subhabitatype H2180A, Duinbossen (droog) plaatsvindt op 105 ha overbelast oppervlak. De projectbijdrage van 0,01 mol/ha/jaar voor subhabitatype H2180Abe, Duinbossen (droog) berken-eikenbos vindt plaats op 0,3 ha overbelast oppervlak en de projectbijdrage van maximaal 0,02 mol/ha/jaar voor subhabitatype Duinbossen (droog) overig vindt plaats op 400 ha overbelast oppervlak.

Uit de ecologische beoordeling en de NDA blijkt dat een knelpunt voor het habitatype de begrazing door damherten vormt. Hierdoor wordt de ontwikkeling van ondergroei sterk beperkt.

Wij onderschrijven de conclusie uit de ecologische beoordeling dat de eenmalige, geringe toename van de stikstofdepositie als gevolg van het project van maximaal 0,03 mol/ha/jaar niet leidt tot veranderingen in de oppervlakte en kwaliteit van de genoemde subhabitattypen van habitatype H2180A, Duinbossen (droog). De eenmalige depositietoename heeft bovendien geen permanente invloed op de mogelijkheden om de kwaliteit van het habitatype te behouden. Het project heeft daarom geen invloed op het behalen van de instandhoudings-doelstellingen voor het habitatype.

H2180C, Duinbossen, binnenduinrand

Uit de ecologische beoordeling blijkt dat de KDW van habitatype H2180C, Duinbossen (binnenduinrand) op een klein deel van het totale oppervlak (420 ha) wordt overschreden. Een tijdelijke projectbijdrage van 0,04 mol/ha/jaar vindt plaats op 15,5 ha overbelast oppervlak.

Uit de ecologische beoordeling en de NDA blijkt dat de huidige kwaliteit van het habitatype goed is. Knelpunten zijn de aanwezigheid van exoten, stikstofdepositie en een hoge begrazingsdruk.

Wij onderschrijven de conclusie uit de ecologische beoordeling dat de tijdelijke, geringe toename van de stikstofdepositie als gevolg van de realisatie van het project van maximaal 0,04 mol/ha/jaar niet leidt tot veranderingen in de oppervlakte en kwaliteit van habitatype H2180C, Duinbossen (binnenduinrand). De tijdelijke depositietoename heeft bovendien geen permanente invloed op de mogelijkheden om de kwaliteit van het habitatype te behouden.

H2190Aom, Vochtige duinvalleien, open water, oligotrofe en mesotrofe vormen

Uit de ecologische beoordeling blijkt dat de KDW van habitatype H2190Ao, Vochtige duinvalleien, open water, oligotrofe en mesotrofe vormen op een zeer klein deel van het totale oppervlak (23 ha) wordt overschreden. In totaal is op 4,3 ha sprake van een overschrijding van 0,01 mol/ha/jaar.

Uit de ecologische beoordeling en de NDA blijkt dat de kwaliteit van het habitatype waarschijnlijk matig tot goed is. Knelpunten zijn eutrofiëring, verzuring, vermesting door vogels, onnatuurlijk peilbeheer, dichtgroei van plassen met riet en te diepe en steile oevers.

Wij onderschrijven de conclusie uit de ecologische beoordeling dat de tijdelijke, geringe toename van de stikstofdepositie als gevolg van de realisatie van het project van maximaal 0,01 mol/ha/jaar niet leidt tot veranderingen in de oppervlakte en kwaliteit van het habitatype H2190Aom, Vochtige duinvalleien, open water, oligotrofe en mesotrofe vormen. De tijdelijke depositietoename heeft bovendien geen permanente invloed op de mogelijkheden om de kwaliteit van het habitatype te verbeteren. Het project heeft daarom geen invloed op het behalen van de instandhoudings-doelstellingen voor het habitatype.

H2190B, Vochtige duinvalleien (kalkrijk)

Uit de ecologische beoordeling blijkt dat de KDW van habitatype H2190B, Vochtige duinvalleien (kalkrijk) op een klein deel van het totale oppervlak (86 ha) wordt overschreden. Op 1,8 hectare is sprake van een overschrijding van 0,02 mol/ha/jaar.

Uit de ecologische beoordeling en de NDA blijkt dat de kwaliteit van het habitatype matig tot goed is. Knelpunten zijn eutrofiëring, verzuring, beperkte dynamiek, lage konijnenbegrazing en verdroging

Wij onderschrijven de conclusie uit de ecologische beoordeling dat de tijdelijke, geringe toename van de stikstofdepositie als gevolg van de realisatie van het project van maximaal 0,02 mol/ha/jaar niet leidt tot veranderingen in de oppervlakte en kwaliteit van het habitatype H2190B, Vochtige duinvalleien (kalkrijk). De

tijdelijke depositietoename heeft bovendien geen permanente invloed op de mogelijkheden om de kwaliteit van het habitatype te verbeteren. Het project heeft daarom geen invloed op het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen voor het habitatype.

H2190C, Vochtige duinvalleien (ontkalkt)

Uit de ecologische beoordeling blijkt dat de KDW van habitatype H2190C, Vochtige duinvalleien (ontkalkt) op een klein deel van het totale oppervlak (1,9 ha) wordt overschreden. Op 1,0 hectare is sprake van een overschrijding van 0,01 mol/ha/jaar.

Uit de ecologische beoordeling en de NDA blijkt dat de kwaliteit van het habitatype matig tot goed is. Knelpunten zijn eutrofiëring, verzuring, beperkte dynamiek, lage konijnenbegrazing, verdroging en steile oevers.

Wij onderschrijven de conclusie uit de ecologische beoordeling dat de tijdelijke, geringe toename van de stikstofdepositie als gevolg van de realisatie van het project van maximaal 0,01 mol/ha/jaar niet leidt tot veranderingen in de oppervlakte en kwaliteit van het habitatype H2190C, Vochtige duinvalleien (ontkalkt). De tijdelijke depositietoename heeft bovendien geen permanente invloed op de mogelijkheden om de kwaliteit van het habitatype te behouden. Het project heeft daarom geen invloed op het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen voor het habitatype.

H1014, nauwe korfslak, leefgebied Zoom, Mantel en droog struweel van de duinen (LG12)

Het leefgebied LG12, Zoom, mantel en droog struweel van de duinen is in Kennemerland-Zuid aangewezen voor de doelsoort H1014, nauwe korfslak. In de ecologische beoordeling is beschreven dat de KDW van het leefgebied op een klein deel van het totale oppervlak van het leefgebied (33 ha) wordt overschreden. De tijdelijke projectbijdrage vindt plaats op 0,1 ha overbelast habitat en bedraagt maximaal 0,01 mol/ha/jaar.

Uit de ecologische beoordeling en de NDA blijkt dat de KDW van het leefgebied van de nauwe korfslak nauwelijks wordt overschreden. De soort komt in het gebied ter plaatse van de projectbijdrage in hoge dichtheden voor.

Wij onderschrijven de conclusie uit de ecologische beoordeling dat een tijdelijke, geringe projectbijdrage van 0,01mol/ha/jaar op een zeer beperkt deel van het totaaloppervlak van het leefgebied niet leidt tot een meetbaar effect op het leefgebied van nauwe korfslak. De tijdelijke projectbijdrage vormt geen knelpunt voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen voor de nauwe korfslak.

NATURA 2000-GEBIED WESTDUINPARK & WAPENDAL

Tabel 6: Stikstofdepositie (in mol/ha/jaar) op Natura 2000-gebied Westduinpark & Wapendal per habitatype (in hectare).

Habitatype	Maximale toename (op (naderend) overbelaste hexagonen)	Kritische Depositie-waarde (KDW)	Maximale Achtergrond-Depositie-waarde (ADW)	Totale oppervlakte habitatype in gebied	Oppervlakte met (naderende) overschrijding KDW met projecteffect
H2120 Witte duinen	0,02	1429	2543	16	0,2
H2130A Grijze duinen, kalkrijk	0,02	1071	2653	40	29,7
H2130B Grijze duinen, kalkarm	0,02	929	2347	5	5
H2150 Duinheiden met struikhei	0,02	857	2295	0,6	0,6
H2160 Duindoornstruwelen	0,02	2000	2653	45	2,6
H2180A Duinbossen (droog)	0,02	1071	2347	1,1	1,1
H2180Ao, Duinbossen (droog) overig	0,02	1071	2017	0,4	0,4
H2180C Duinbossen, binnenduinrand	0,02	1786	2675	70	28,2

H2120, Witte duinen

In de ecologische beoordeling is beschreven dat het totale oppervlakte van H2120, Witte duinen in het Natura 2000-gebied circa 16 ha bedraagt. De maximale projectbijdrage van 0,02 mol/ha/jaar vindt plaats op 0,2 ha.

Uit de ecologische beoordeling en de NDA blijkt dat de kwaliteit van het habitatype goed is. Knelpunt is met name verstruweling met duindoorn en rimpelroos in minder dynamische delen van de zeereep.

Wij onderschrijven de conclusie uit de ecologische beoordeling dat de tijdelijke, geringe projectbijdrage van maximaal 0,02 mol/ha/jaar geen knelpunt vormt voor het behalen van de instandhoudingsdoelen voor habitatype H2120, Witte duinen. De tijdelijke depositietoename heeft bovendien geen permanente invloed op de mogelijkheden om de kwaliteit van het habitatype te behouden.

H2130A, Grijze duinen, kalkrijk

In de ecologische beoordeling is beschreven dat het totale oppervlak van habitatype H2130A, Grijze duinen (kalkrijk) in het gebied circa 40 ha bedraagt. De projectbijdrage van maximaal 0,02 mol/ha/jaar op hexagonen met een (naderende) overbelasting komt voor op 29,7 ha.

Uit de ecologische beoordeling en de NDA blijkt dat de kwaliteit van het habitatype overwegend goed is. Knelpunten zijn de aanwezigheid van exoten en lokaal weinig dynamiek.

Wij onderschrijven de conclusie uit de ecologische beoordeling dat de tijdelijke, geringe projectbijdrage van maximaal 0,02 mol/ha/jaar geen knelpunt vormt voor het behalen van de instandhoudingsdoelen voor het habitatype H2130A, Grijze duinen (kalkrijk). De tijdelijke depositietoename heeft bovendien geen permanente invloed op de mogelijkheden om de kwaliteit van het habitatype te verbeteren.

H2130B, Grijze duinen, kalkarm

In de ecologische beoordeling is beschreven dat in het gebied de tijdelijke projectbijdrage maximaal 0,02 mol/ha/jaar betreft. Deze projectbijdrage vindt plaats op bijna 5 hectare. Dit betreft bijna het gehele aanwezige oppervlakte van dit habitatype in het gebied.

Uit de ecologische beoordeling en de NDA blijkt dat de kwaliteit van het habitatype voor wat betreft de vegetatie overwegend matig is. Knelpunten zijn de beperkte dynamiek, stikstofdepositie en betreding voor begrazing. Om de kwaliteit in stand te houden is meer verstuiwingsdynamiek nodig om vergrassing te voorkomen.

Wij onderschrijven de conclusie uit de ecologische beoordeling dat een tijdelijke, geringe projectbijdrage van stikstofdepositie van maximaal 0,02 mol/ha/jaar het project het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen voor het habitatype H2130B, Grijze duinen (kalkarm) niet in de weg staat. De tijdelijke depositietoename heeft bovendien geen permanente invloed op het behoud van de kwaliteit van het habitatype.

H2150, Duinheiden met struikhei

In de ecologische beoordeling is beschreven dat in het gebied de KDW van habitatype H2150, Duinheiden met struikhei op de totale oppervlakte van 0,6 ha wordt overschreden. De tijdelijke projectbijdrage betreft maximaal 0,03 mol/ha/jaar. Deze projectbijdrage vindt plaats op het gehele aanwezige oppervlak van 0,6 hectare.

Uit de ecologische beoordeling en de NDA blijkt dat de kwaliteit van het habitatype matig tot goed is. Knelpunten zijn korstmossen als gevolg van begrazing, stikstofdepositie en de opslag van exoten. Door beheermaatregelen, worden jaarlijks behoorlijke hoeveelheden stikstof uit het duinsysteem verwijderd.

Wij onderschrijven de conclusie uit de ecologische beoordeling dat een tijdelijke, geringe projectbijdrage van stikstofdepositie van maximaal 0,02 mol/ha/jaar het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen voor het habitatype H2150, Duinheiden met struikhei niet in de weg staat. De tijdelijke depositietoename heeft bovendien geen permanente invloed op het behoud van de kwaliteit van het habitatype.

H2160, Duindoornstruwelen

In de ecologische beoordeling is beschreven dat de tijdelijke projectbijdrage van maximaal 0,02 mol/ha/jaar plaatsvindt op 2,6 ha. In totaal is in het gebied een oppervlakte van circa 45 ha duindoornstruwelen aanwezig.

Uit de ecologische beoordeling en de NDA blijkt dat de kwaliteit van het habitatype goed is. De aanwezigheid van exoten is een knelpunt.

Wij onderschrijven de conclusie uit de ecologische beoordeling dat de overbelasting een beperkt deel van het habitat betreft en dat een tijdelijke, geringe projectbijdrage van maximaal 0,02 mol/ha/jaar het behalen van de instandhoudingsdoelen voor habitatype H2160, Duindoornstruwelen niet in de weg staat. De eenmalige en geringe depositieverhoging heeft bovendien geen permanente invloed op de mogelijkheden om kwaliteit van het habitatype te behouden.

H2180A, Duinbossen (droog)

In het Natura 2000-gebied komen de subhabitattypen H2180A Duinbossen (droog) en H2180Ao Duinbossen (droog) overig voor. Uit de ecologische beoordeling blijkt dat de maximale projectbijdrage op deze subhabitattypen 0,02 mol/ha/jaar bedraagt. Voor subhabitatype H2180A Duinbossen (droog) betreft dit 1,1 ha overbelast oppervlak. Voor subhabitatype H2180Ao, Duinbossen (droog), overig gaat het om een overbelast oppervlak van 0,4 ha.

Uit de ecologische beoordeling en de NDA blijkt dat de actuele kwaliteit van de subhabitattypen matig tot goed is. Er zijn geen knelpunten in de NDA vermeld.

Wij onderschrijven de conclusie uit de ecologische beoordeling dat de overbelasting als gevolg van de tijdelijke, geringe projectbijdrage van maximaal 0,02 mol/ha/jaar het behalen van de instandhoudingsdoelen voor H2180A Duinbossen (droog) overig en H2180A, Duinbossen (droog) niet in de weg staat. De tijdelijke depositietoename heeft bovendien geen permanente invloed op de mogelijkheden om de kwaliteit van het habitatype te verbeteren.

H2180C, Duinbossen, binnenduinrand

In de ecologische beoordeling is beschreven dat binnen het gebied habitatype H2180C, duinbossen (binnenduinrand) op een oppervlakte van ruim 70 ha voorkomt. De maximale projectbijdrage bedraagt 0,02 mol/ha/jaar over een oppervlakte van 28,2 ha.

Uit de ecologische beoordeling en de NDA blijkt dat de kwaliteit van het habitatype als matig is beoordeeld als gevolg van de aanwezigheid van exoten, gebrek aan open plekken, jonge ontwikkelingsstadia en recreatieve druk. Stikstofdepositie vormt geen knelpunt.

Wij onderschrijven de conclusie uit de ecologische beoordeling dat de tijdelijke, geringe projectbijdrage van maximaal 0,02 mol/ha/jaar geen knelpunt vormt voor de instandhoudingsdoelen voor habitatype H2180C, Duinbossen (binnenduinrand). De tijdelijke depositietoename heeft bovendien geen permanente invloed op de mogelijkheden om de kwaliteit van het habitatype te verbeteren.

NATURA 2000-GEBIED SOLLEVELD & KAPITTELDUINEN

Tabel 7: Stikstofdepositie (in mol/ha/jaar) op Natura 2000-gebied Solleveld & Kapittelduinen per habitatype (in hectare).

Habitatype	Maximale toename (op (naderend overbelaste hexagonen)	Kritische Depositie-waarde (KDW)	Maximale Achtergrond-Depositie-waarde (ADW)	Totale oppervlakte habitatype in gebied	Oppervlakte met (naderende) overschrijding KDW met projecteffect
H2120 Witte duinen	0,01	1429	1642	66	0,2
H2130A Grijze duinen, kalkrijk	0,01	1071	1642	59	8,1
H2130B Grijze duinen, kalkarm	0,01	929	1784	90	89
H2150 Duinheiden met struikhei	0,02	857	2032	2,1	2,1
H2180A Duinbossen (droog)	0,01	1071	1451	0,1	0,1
H2180Abe Duinbossen (droog), berken-eikenbos	0,02	1071	1977	4,8	4,8
H2180Ao Duinbossen (droog), overig	0,02	1071	2295	68	59
H2180C Duinbossen, binnenduinrand	0,01	1786	2190	108	4,7

H2120, Witte duinen

In de ecologische beoordeling is beschreven dat het totale oppervlakte van H2120, Witte duinen in het Natura 2000-gebied circa 66 ha bedraagt. De maximale projectbijdrage van 0,01 mol/ha/jaar vindt plaats op 0,2 ha (naderend) overbelast oppervlak.

Uit de ecologische beoordeling en de NDA blijkt dat de kwaliteit van het habitatype matig tot goed is. Knelpunt is met name verstruweling door gebrek aan dynamiek.

Wij onderschrijven de conclusie uit de ecologische beoordeling dat de tijdelijke, geringe projectbijdrage van maximaal 0,01 mol/ha/jaar geen knelpunt vormt voor het behalen van de instandhoudingsdoelen voor habitatype H2120, Witte duinen. De tijdelijke depositietoename heeft bovendien geen permanente invloed op de mogelijkheden om de kwaliteit van het habitatype te behouden.

H2130A, Grijze duinen, kalkrijk

In de ecologische beoordeling is beschreven dat het totale oppervlak van habitatype H2130A, Grijze duinen (kalkrijk) in het gebied 59 ha bedraagt. De projectbijdrage van maximaal 0,01 mol/ha/jaar op hexagonen met een (naderende) overbelasting komt voor op 8,1 ha.

Uit de ecologische beoordeling en de NDA blijkt dat de kwaliteit van het habitatype overwegend goed is. Knelpunten zijn de aanwezigheid van exoten en lokaal weinig dynamiek.

Wij onderschrijven de conclusie uit de ecologische beoordeling dat de tijdelijke, geringe projectbijdrage van maximaal 0,01 mol/ha/jaar geen knelpunt vormt voor het behalen van de instandhoudingsdoelen voor het habitatype H2130A, Grijze duinen (kalkrijk). De tijdelijke depositietoename heeft bovendien geen permanente invloed op de mogelijkheden om de kwaliteit van het habitatype te verbeteren.

H2130B, Grijze duinen, kalkarm

In de ecologische beoordeling is beschreven dat de tijdelijke projectbijdrage maximaal 0,01 mol/ha/jaar betreft. Deze projectbijdrage vindt plaats op 90 hectare (naderend) overbelast oppervlak. Dit betreft bijna het gehele aanwezige oppervlak van dit habitatype in het gebied.

Uit de ecologische beoordeling en de NDA blijkt dat de kwaliteit van het habitatype voor wat betreft de vegetatie overwegend matig is. Knelpunten zijn successie, lokaal gebruik als hondenlosloopgebied, intensief maaibeheer en stikstofdepositie.

Wij onderschrijven de conclusie uit de ecologische beoordeling dat een tijdelijke, geringe projectbijdrage van stikstofdepositie van maximaal 0,01 mol/ha/jaar het project het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen voor het habitatype H2130B, Grijze duinen (kalkarm) niet in de weg staat. De tijdelijke depositietoename heeft bovendien geen permanente invloed op het behoud van de kwaliteit van het habitatype.

H2150, Duinheiden met struikhei

In de ecologische beoordeling is beschreven dat in het gebied de KDW van habitatype H2150, Duinheiden met struikhei op de totale oppervlakte van 2,1 ha wordt overschreden. De tijdelijke projectbijdrage betreft maximaal 0,02 mol/ha/jaar.

Uit de ecologische beoordeling en de NDA blijkt dat de kwaliteit van het habitatype matig tot goed is. Op locaties waar adequaat beheer plaatsvindt, is de kwaliteit van het habitatype goed.

Wij onderschrijven de conclusie uit de ecologische beoordeling. De tijdelijke, geringe toename als gevolg van het project van maximaal 0,02 mol/ha/jaar leidt niet tot veranderingen in de oppervlakte en kwaliteit van habitatype H2150, Duinheiden met struikhei. De eenmalige depositieverhoging heeft bovendien geen permanente invloed op de mogelijkheden om de kwaliteit van het habitatype te verbeteren.

H2180A, Duinbossen (droog)

Binnen het gebied komen de subhabitattypen H2180A, Duinbossen (droog), H2180Abe, Duinbossen (droog) berken-eikenbos en H2180Ao, Duinbossen (droog) overig voor. De tijdelijke, maximale projectbijdrage van 0,01 mol/ha/jaar voor het subhabitatype H2180A, Duinbossen (droog) vindt plaats op het totale aanwezige oppervlak van 0,1 ha. De maximale projectbijdrage voor het subhabitatype Duinbossen (droog) berken-eikenbos bedraagt 0,02 mol/ha/jaar en vindt plaats op het totale aanwezige oppervlak van 4,8 ha. De maximale projectbijdrage van 0,02 mol/ha/jaar op subhabitatype H2180Ao, Duinbossen (droog), overig vindt plaats op bijna 59 ha overbelast oppervlak.

Uit de ecologische beoordeling en de NDA blijkt dat de actuele kwaliteit van het subhabitatype matig tot goed is. Binnen het gebied worden maatregelen uitgevoerd die gericht zijn op het creëren van open plekken ten behoeve van verjonging. Aanvullend zijn maatregelen nodig om verruiging tegen te gaan. Door het uitvoeren van deze maatregelen wordt de kwaliteit van het habitatype verbeterd en worden jaarlijks grote hoeveelheden stikstof uit het gebied verwijderd.

Wij onderschrijven de conclusie uit de ecologische beoordeling dat het project niet leidt tot veranderingen in de oppervlakte en kwaliteit van het subhabitatype H2180A, Duinbossen (droog). Het project staat het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen voor het subhabitatype niet in de weg. De tijdelijke, geringe depositietoename heeft bovendien geen permanente invloed op de mogelijkheden om de kwaliteit van het subhabitatype te verbeteren.

H2180C, Duinbossen, binnenduintrand

In de ecologische beoordeling is beschreven dat binnen het gebied habitatype H2180C, duinbossen (binnenduintrand) op een oppervlakte van 108 ha voorkomt. De maximale projectbijdrage bedraagt 0,01 mol/ha/jaar. Deze bijdrage treft 4,7 ha binnen het Natura 2000-gebied.

Uit de ecologische beoordeling en de NDA blijkt dat de kwaliteit van het habitatype als matig tot goed is beoordeeld als gevolg van het gebrek van verjonging, gebiedsvreemde boomsoorten, eenzijdig bomenbestand, veel opslag van esdoorn en weinig structuurvariatie en lokale verzuring.

Wij onderschrijven de conclusie uit de ecologische beoordeling dat de tijdelijke, geringe projectbijdrage van maximaal 0,01 mol/ha/jaar geen knelpunt vormt voor de instandhoudingsdoelen voor habitatype H2180C, Duinbossen (binnenduinrand). De tijdelijke depositietoename heeft bovendien geen permanente invloed op de mogelijkheden om de kwaliteit van het habitatype te verbeteren.

Cumulatie stikstofdepositie met andere projecten

Doordat het project Winning 3 leidt tot een toename van stikstofdepositie, moet worden beoordeeld of er sprake is van cumulatieve effecten in samenhang met de stikstofdepositie op dezelfde Natura 2000-gebieden ten gevolge van andere, gelijktijdig in uitvoering zijnde projecten. Wanneer de aangevraagde activiteiten geen effecten veroorzaken op de relevante Natura 2000-gebieden, dan hoeft geen onderzoek te worden gedaan naar cumulatieve effecten.

Het project Winning 3 wordt gelijktijdig uitgevoerd met het project Winning 8 en het project Winning 6.1 en 6.3. Voor deze projecten zijn afzonderlijke stikstofdepositieberekeningen uitgevoerd:

- AERIUS-berekening realisatiefase Winning 6.1 en 6.3 met kenmerk RUMqtuRPM99Q van 28 november 2024 en
- AERIUS-berekening realisatiefase Winning 8 met kenmerk RhJS4TuUU2W3 van 31 maart 2024.

Voor project Winning 11 is een vergunning verleend op 22 juli 2021. Dit project is echter nog niet in uitvoering. Het is nu nog niet duidelijk of en wanneer dit project wordt uitgevoerd. Dit project is derhalve niet in de cumulatie meegenomen.

Daarnaast is een cumulatieve berekening uitgevoerd. Dit betreft:

- AERIUS-cumulatieberekening van 25 januari 2025 met kenmerk S4kUdZz36Pov.

Uit nader onderzoek constateren wij dat gelijktijdig met het project Winning 3 ook het project voor renovatie Binnenhof nog in uitvoering is. Voor dit project is op 24 januari 2024 een vergunning (met kenmerk ODH829846) verleend.

De hoogste bijdragen bij Winning 8 en Winning 6.1/6.3 treffen ook het werkgebied voor Winning 3. Het werkgebied voor Winning 8 ligt op korte afstand van Winning 3 (circa 200 meter). Het project Winning 6.1 ligt op meer dan 500 meter afstand. De depositiebijdrage van cumulatieve effecten met Winning 8 en Winning 6.1 op de depositiebijdrage is echter beperkt omdat de stikstofdepositie al op een afstand van enkele honderden meters een sterke daling laat zien. De toename van stikstofdepositie in cumulatie met Winning 8 en 6.1/6.3 is slechts enkele honderdsten tot enkele tienden mol N/ha/jaar. Dit geldt ook voor het project renovatie Binnenhof.

De resultaten uit de AERIUS-berekening voor de realisatiefase van Winning 6.1 en 6.3, de AERIUS-berekening voor de realisatiefase van Winning 8 én de cumulatieve berekening zijn weergegeven in onderstaande tabel 8.

Tabel 8: Projecteffect in mol/ha/jaar in de realisatiefase met cumulatie.

Natura 2000-gebied	Projecteffect realisatiefase Winning 3	Projecteffect realisatiefase Winning 6.1 en 6.3, max stikstofdepositie in mol/ha/jaar	Projecteffect realisatiefase Winning 8, max stikstofdepositie in mol/ha/jaar	Projecteffect in cumulatie met Winning 6.1 en 6.3 en Winning 8, max stikstofdepositie in mol/ha/jaar
Meijndel & Berkheide	6,85	21,39	10,57	21,72
Coepelduynen	0,06	0,25	0,03	0,33
Kennemerland-Zuid	0,04	0,09	0,01	0,14
Westduinpark & Wapendal	0,02	0,04	0,01	0,06

Solleveld & Kapittelduinen	0,02	0,03	0,01	0,05
----------------------------	------	------	------	-------------

Uit de cumulatieve AERIUS-berekening (projecten Winning 3, Winning 6.1/6.3, Winning 8) blijkt dat de orde van grootte van de maximale cumulatieve bijdrage op Natura 2000-gebieden vergelijkbaar is met de bijdrage van de afzonderlijke projecten. Omdat de maximale bijdrage van het project Binnenhof zeer beperkt is, is het project renovatie Binnenhof niet in het overzicht opgenomen. Ook voor dit project achten wij de orde van grootte van de maximale cumulatieve bijdrage op Natura 2000-gebieden vergelijkbaar met de bijdrage van het afzonderlijke project renovatie Binnenhof.

Uit nadere analyse van de cumulatieve AERIUS-berekening blijkt dat het oppervlakte overbelast habitat waarop een additionele depositie plaatsvindt, niet toeneemt. Het cumulatieve effect van Winning 6.1/6.3 en Winning 8 op Winning 3 betreft een cumulatieve bijdrage van **maximaal 21,72 mol/ha/jaar** in het Natura 2000-gebied Meijndel & Berkheide en tot enkele tienden tot honderdsten mol/ha/jaar op andere Natura 2000-gebieden.

Het cumulatieve effect betreft het verschil tussen de projectbijdrage van Winning 3 op (naderend) overbelast habitat en de cumulatieve projectbijdrage van Winning 6.1/6.3 en Winning 8 tezamen met Winning 3 op (naderend) overbelast habitat. De hoogste deposities (>1,0 mol stikstof) beperken zich tot de directe omgeving van de projectlocaties.

De tijdelijke, toename als gevolg van cumulatieve effecten leidt blijkens de ecologische beoordeling niet tot significante veranderingen ten aanzien van de instandhoudingsdoelen van de genoemde Natura 2000-gebieden.

Wij kunnen de conclusie uit de ecologische beoordeling delen. De hoogste projectbijdrage vindt plaats binnen en nabij de projectgebieden. Op grotere afstand nemen de stikstofdeposities snel af. Om die reden hebben wij alle projecten afzonderlijk beoordeeld en zijn wij van mening dat de cumulatieve effecten voldoende zijn beoordeeld binnen de afzonderlijke beoordelingen van de projecten.

Conclusie stikstofdepositie

Uit de ecologische beoordeling en de AERIUS-berekening met kenmerk S4tboi6jhuzr van 15 januari 2025 blijkt dat in de realisatiefase sprake is van een toename van stikstofdepositie. Gelet op de tijdelijkheid van de depositie ten tijde van de realisatiefase van het project en de specifieke milieukenmerken en omstandigheden van de gebieden, zijn wij van mening dat in de ecologische beoordeling op voldoende wijze is aangetoond dat de natuurlijke kenmerken van de gebieden niet worden aangetast als gevolg van de berekende stikstofdepositie.

Wij stellen vast dat voldoende zekerheid is verkregen dat het project Winning 3, geen significant negatief effect heeft ten gevolge van stikstofdepositie op de instandhoudingsdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden Meijndel & Berkheide, Coepelduynen, Kennemerland-Zuid, Westduinpark & Wapendal en Solleveld & Kapittelduinen.

Beoordeling aanvraag ten aanzien van overige effecten

Naast effecten door verzuring en vermessing als gevolg van stikstofdepositie heeft de beoordeling van de aanvraag, gelet op de ligging van de beoogde activiteit in een Natura 2000-gebied, ook betrekking op overige effecten op het Natura 2000-gebied Meijndel & Berkheide. Op andere Natura 2000-gebieden is geen sprake van overige effecten. De overige effecten betreffen oppervlakteverlies van kwalificerende habitattypen, hydrologische effecten, verandering in dynamiek en substraat, effecten op het leefgebied van habitatsoorten en effecten als gevolg van verstoring (waaronder mechanische effecten, geluid, trillingen, licht en menselijke aanwezigheid).

Het project Winning 3 leidt tot tijdelijke en permanente effecten. Tijdelijke effecten treden op ten gevolge van het uitvoeren van de grondwerkzaamheden en de inzet van materieel en materiaal. Dit leidt tot ruimtebeslag (gebruik werkpaden), verstoring (geluid, trillingen, licht) en veranderingen in hydrologie (tijdelijke bemaling). De permanente effecten zien op oppervlakteverlies van habitattypen en hydrologische effecten. Daarnaast worden maatregelen uitgevoerd ten behoeve van natuurontwikkeling. De natuurontwikkeling is bij de beoordeling van permanente effecten als gevolg van oppervlakteverlies en hydrologische effecten meegenomen.

De initiatiefnemer heeft in de passende beoordeling aangevoerd dat de beoogde activiteit geen significant negatieve effecten heeft op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied. Hieronder worden de conclusies per effect (met een onderverdeling naar de tijdelijke en permanente effecten) uiteengezet en beoordeeld.

Ruimtebeslag/Oppervlakteverlies per habitatype

Het project Winning 3 ziet op een tijdelijk en permanent ruimtebeslag/oppervlakteverlies als gevolg van het uitvoeren van werkzaamheden ten behoeve van vernieuwing en renovatie van Winning 3. Daarnaast is sprake van natuurontwikkeling. In tabel 9 is het tijdelijk en permanent oppervlakteverlies weergegeven, vervolgens worden per habitatype de tijdelijke en permanente effecten beschreven. De maatregelen ten behoeve van natuurontwikkeling zijn uitgewerkt in het rapport “Maaiveld- en inrichtingsontwerp winning 3, Berkheide, ecologisch ontwerp winning 3, projectcode 23-395 van 5 juli 2024 (hierna: het rapport maai- en inrichtingsontwerp).

Wij constateren dat het tijdelijk en permanent oppervlakteverlies en de nettowinst/-verlies van de verschillende habitattypen niet altijd correct zijn beschreven in hoofdstuk 4 van de passende beoordeling. De onduidelijkheden zijn gelegen in onjuiste optelsommen en/of het niet meenemen van natuurherstelmaatregelen. Voor de beoordeling van het ruimtebeslag/oppervlakteverlies is het bevoegd gezag daarom uitgegaan van een eigen opsomming (samengevat in tabel 9) van de informatie hierover uit de passende beoordeling.

Tabel 9: Oppervlakte verliezen per (sub)habitatype in hectare.

Habitatype	Tijdelijk	Permanent	Netto winst/verlies incl. natuurherstelmaatregelen
H2130A en H2130B, Grijze duinen (kalkrijk en kalkarm)	8,54	0,01	+1.15
H2160, Duindoornstruwelen	-	2.25	-2.25
H2180, Duinbossen	-	0,74	-0,74
H2190A, Vochtige duinvalleien (open water)	0,36	0,03	+0.63
H2190B, Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	3,72	0,02	-0,27
H2190D, Vochtige duinvalleien (hoge moerasplanten)	0,70	-	+0.18
H3140, Kranswierwateren	1,96	0,37	-0,12

H2130, Grijze duinen

Ten behoeve van project Winning 3 vinden werkzaamheden plaats die resulteren in tijdelijk en permanent oppervlakteverlies voor dit habitatype. De hoeveelheden zijn weergegeven in tabel 10.

Tabel 10: Oppervlakte verliezen voor H2130, Grijze duinen in hectare.

Oppervlakteverlies	Verlies subhabitattypen A en B
Tijdelijk	8,54
Permanent	0,01

Binnen het werkgebied is sprake van tijdelijk oppervlakteverlies van 8,54 ha H2130A en B, Grijze duinen kalkrijk en kalkarm. Na afloop van de werkzaamheden wordt het maaiveld waar nodig hersteld zodat beide subhabitattypen van Grijze duinen weer kunnen ontwikkelen. Na afloop van de werkzaamheden zal de oppervlakte van het werkterrein (8,54 ha) zich herstellen.

Daarnaast treedt permanent oppervlakteverlies op van 0,17 ha door de aanleg van nieuwe putten en bijbehorende onderhoudspaden en het aanpassen van de oevers van infiltratieplassen. Daarnaast komt er extra oppervlak bij doordat op andere locaties putten en onderhoudspaden opgeheven worden (0,16 ha)

Natuurmaatregelen ten behoeve van het ontwikkelen van vochtige duinvalleien en voor het aanbrengen van microreliëf resulteren in een oppervlakteverlies van 0,69 ha. Daarnaast staat een natuurontwikkeling van het habitattype van circa 1,85 ha. Als mitigerende maatregel binnen het project wordt habitattype H2160, Duindoornstruwelen verwijderd ten gunste van de ontwikkeling van H2130, Grijze duinen. Op grond van de instandhoudingsdoelstellingen voor het Natura 2000-gebied, zoals opgenomen in het aanwijzingsbesluit, is enige achteruitgang van het habitattype H2160, Duindoornstruwelen toegestaan ten gunste van de ontwikkeling van H2130, Grijze duinen. Op de locaties waar duindoornstruwelen worden verwijderd ontstaat kaal zand. Vanuit deze situatie kan zich weer habitattype H2130, Grijze duinen ontwikkelen. Netto resulteert dit in een toename van 1,16 ha H2130, Grijze duinen.

Om te borgen dat ontwikkeling van habitattype H2130, Grijze duinen optreedt, is een voorschrift met betrekking tot monitoring van dit habitattype opgenomen in dit besluit. In een monitoringsplan dient nader uitgewerkt te worden welke faalmaatregelen moeten worden genomen indien de beoogde ontwikkeling van de subhabitattypen onverhoopt niet binnen enkele jaren optreedt.

H2160, Duindoornstruwelen

Als gevolg van de werkzaamheden voor Winning 3 wordt er in totaal permanent 2,25 hectare H2160, Duindoornstruwelen verwijderd. Hiervan komt 1,85 hectare vrij ten behoeve van de ontwikkeling van H2130, Grijze duinen. De overige 0,40 ha verdwijnt voor de aanleg van natuurvriendelijke oevers en andere oeveraanpassingen. Dit kan een positief effect hebben op de uitbreiding en verbetering van de subhabitattypen van H2190, Vochtige duinvalleien.

De 1,85 ha die vrijkomt voor de ontwikkeling van H2130, Grijze duinen is lijn met de instandhoudingsdoelstellingen voor het gebied. Voor het habitattype duindoornstruwelen geldt weliswaar een behoudsdoelstelling voor oppervlakte en kwaliteit, maar in het aanwijzingsbesluit voor het Natura 2000-gebied Meijndel & Berkheide is opgenomen dat enige achteruitgang ten gunste van habitattype H2130, Grijze duinen en H2190, Vochtige duinvalleien is toegestaan. De 0,40 ha duindoornstruwelen is nodig voor de aanleg van natuurvriendelijke oevers en andere oeveraanpassingen en bieden ontwikkelingsmogelijkheden voor riet en leefgebied voor de rugstreeppad. Het habitattype H2160, duindoornstruwelen komt overigens ook lokaal in goede kwaliteit (met veel struweelsoorten) in het gebied voor. Wij achten het geringe oppervlakteverlies, afgezet tegen de totale oppervlakte in het Natura 2000-gebied van 473 hectare, in combinatie met de natuurontwikkelingsmaatregelen derhalve niet significant.

H2180C, Duinbossen, binnenduinrand

Door werkzaamheden als gevolg van project Winning 3 is sprake van een permanent oppervlakteverlies van 0,74 ha van habitattype H2180C, Duinbossen, binnenduinrand.

Uit de T1 habitattype kaart blijkt dat 224,4 ha H2180C, Duinbossen, binnenduinrand in het gebied aanwezig is. Op basis van de NDA is het gebiedsdoelstelling 135 hectare. Het oppervlakteverlies achten wij, gelet op het totale aanwezige oppervlak van het habitattype, afgezet tegen de instandhoudingsdoelstelling zoals opgenomen in het aanwijzingsbesluit en de gebiedsdoelstelling zoals opgenomen in de NDA, gering en niet significant.

H2190, Vochtige duinvalleien

Door werkzaamheden als gevolg van project Winning 3 neemt het habitattype H2190, Vochtige duinvalleien tijdelijk dan wel permanent af. Deze tijdelijke en permanente afnamen zijn in tabel 11 weergegeven.

Tabel 11: Oppervlakte verliezen voor H2190, vochtige duinvalleien in hectare.

Oppervlakteverlies	Verlies subhabitattype H2190A	Verlies subhabitattype H2190B	Verlies subhabitattype H2190D
Tijdelijk	0,36	3,72	0,70
Permanent	0,03	0,02	-

Tegenover het verlies aan oppervlakte staat herstel en ontwikkeling van het habitattype door het uitvoeren van natuurmaatregelen (zie tabel 9). De beoordeling per subhabitattype (H2190A, B en D) is hieronder beschreven, Daarbij wordt opgemerkt dat verschillende subhabitattypen van het habitattype Vochtige duinvalleien als een samenhangend systeem voorkomen en functioneren.

Om te borgen dat ontwikkeling van het habitattype H2190, Vochtige duinvalleien (en de subhabitattypen) optreedt, is een voorschrift met betrekking tot monitoring van dit habitattype opgenomen in dit besluit. In een monitoringsplan dient nader uitgewerkt te worden welke faalmaatregelen moeten worden genomen indien de beoogde ontwikkeling van de subhabitattypen onverhoopt niet binnen enkele jaren optreedt.

H2190A, Vochtige duinvalleien (open water)

Binnen het Natura 2000-gebied Meijndel en Berkheide ligt 11 hectare habitattype H2190A, Vochtige duinvalleien (open water). Binnen het project Winning 3 kwalificeren de kwelplassen 6, 8, 10 en 11 en een natte laagte ten zuiden van infiltratieplas 36 als Vochtige duinvallei (open water).

Het tijdelijk oppervlakteverlies van 0,36 ha is na afloop van de werkzaamheden weer direct aanwezig omdat de kwel- en infiltratieplassen, waarin dit subhabitattype voorkomt, na uitvoering van de werkzaamheden weer gevuld zijn. Door het dempen van delen van de kwelplassen ten behoeve van het verplaatsen van winputten treedt naast het tijdelijk oppervlakteverlies ook permanent oppervlakteverlies van het subhabitattype van 0,03 ha op. Dit oppervlakteverlies treedt op bij de kwelplassen 5, 6 en 8. Het verlies aan oppervlakte treedt op door het dempen van delen van de kwelplassen ten behoeve van het verplaatsen van winputten.

Door natuurmaatregelen op enkele locaties met beperkte ruimte kan door het aanbrengen van een steiler talud bij de kwelplassen habitattype H2190A tot ontwikkeling komen. Door vergroting van de plassen en het realiseren van steilere taluds is sprake van een toename van 0,18 ha. Daardoor is per saldo sprake van een toename van het subhabitattype van 0,15 ha. Daarnaast wordt een nieuwe infiltratieplas 37-2 gerealiseerd, deze plas is aan te merken als een uitbreiding van habitattype H2190A. Door het uitvoeren van natuurmaatregelen en effecten door hydrologische veranderingen zal het subhabitattype met 0,48 ha toenemen. Naast een uitbreiding van het subhabitattype, zal door het verwijderen van slib uit de bestaande kwelplassen ook de kwaliteitsverbetering van het subhabitattype verbeteren.

H2190B, Vochtige duinvalleien (kalkrijk)

Binnen het werkgebied van het project Winning 3 komt bij de kwelplassen 1 tot en met 11 subhabitattype H2190B, Vochtige duinvalleien (kalkrijk) voor. Als gevolg van de werkzaamheden is sprake van een tijdelijk oppervlakteverlies van 3,72 ha van het subhabitattype. Door het nemen van mitigerende maatregelen, in dit geval door maaiveldaanpassingen en andere natuurmaatregelen, wordt de successie van het habitattype teruggezet en worden de abiotische condities versterkt. Op deze plekken kan het huidige subhabitattype zich herstellen na afronding van de werkzaamheden.

Door het aanvullen van delen van de kwelplassen zal een oppervlakte van 0,02 hectare H2190B permanent verloren gaan. Dit betreft een gering oppervlakteverlies ten opzichte van het totale oppervlak van het subhabitatype van 25 ha in het gehele Natura 2000-gebied.

Daarnaast treedt oppervlakteverlies van 0,25 ha H2190B op als gevolg van natuurmaatregelen en de ontwikkeling van de subhabitattypen H2190A en H2190D. Door aanpassing van het maaiveld aan abiotische factoren blijft het oppervlak van het subhabitatype behouden. Als gevolg van de ruimtelijke verwevenheid van de subhabitattypen en terugzetting in successie van het totale habitatype H2190, Vochtige duinvalleien, zijn wij van mening dat het project Winning 3, ondanks een gering oppervlakteverlies van het subhabitatype H2190B, niet leidt tot een significant negatief effect op habitatype H2190, Vochtige duinvalleien.

H2190D, Vochtige duinvalleien (hoge moerasplanten)

Het project Winning 3 leidt tot een tijdelijk oppervlakteverlies van subhabitatype H2190D, Vochtige duinvalleien (hoge moerasplanten) van 0,70 ha. Omdat het gebied tijdens de werkzaamheden wordt betreden door personeel of bereiden met materieel is sprake van een tijdelijk gering oppervlakteverlies. Na afloop van de werkzaamheden is herstel van het subhabitatype weer mogelijk. Er is geen sprake van een permanent oppervlakteverlies.

Ter verbetering van de abiotische condities voor het habitatype worden natuurmaatregelen genomen, waaronder het verwijderen van organisch slib uit de kwelplassen. Na uitvoering van de natuurmaatregelen is sprake van uitbreiding van oppervlakte van het subhabitatype van 0,18 hectare.

H3140, Kranswierwateren

Door de voorgenomen werkzaamheden in en rond de infiltratieplassen ontstaat tijdelijk een permanent oppervlakteverlies voor dit habitatype. De oppervlakten zijn weergegeven in tabel 12 en hieronder nader beschreven.

Tabel 12: Oppervlakte verliezen voor H3140, kranwierwateren in hectare.

Oppervlakteverlies	Verlies habitatype H3140
Tijdelijk	1,96
Permanent	0,37

Door het droogzetten van de infiltratieplassen en het verwijderen van organisch verrijkt zand treedt tijdelijk oppervlakteverlies aan het habitatype H3140, Kranswierwateren, op van 1,96 ha. Na de werkzaamheden zal, blijkens de passende beoordeling, herstel van kranwierwateren mogelijk zijn doordat de kranwieren voorafgaande aan de droogzetting van de infiltratieplassen, te oogsten en in depot te zetten (container met waterpomp). De kranwiervegetaties worden na uitvoering van de werkzaamheden weer teruggezet in de infiltratieplassen. Door het dempen van (delen) van plassen treedt een permanent oppervlakteverlies op van 0,37 ha.

Door het uitvoeren van natuurmaatregelen, bestaande uit diverse oeveraanpassingen en het realiseren van een dam bij infiltratieplas 39, gaat een oppervlakte van 0,61 ha permanent verloren. Daarnaast wordt een nieuwe infiltratieplas (37-2) van 226 m² aangelegd en gevuld via een duiker vanuit infiltratieplas 37. Deze plas wijkt in vorm, profiel en waterkwaliteit niet af van de al aanwezige infiltratieplassen en is daarmee geschikt voor de ontwikkeling van het habitatype. Dit samen met het verwijderen van organisch verrijkt zand en het terugplaatsen van de geoogste kranwiervegetaties in alle plassen zorgt voor een toename van 1,10 ha aan H3140, Kranswierwateren. Netto resulteren de natuurmaatregelen in een toename van 0,49 ha.

Conclusie oppervlakteverlies

Op grond van bovenstaande onderschrijven wij de conclusie uit de passende beoordeling dat het tijdelijke en permanente oppervlakteverlies geen knelpunt vormt voor het behalen van de instandhoudingsdoelen voor de habitattypen H2130 Grijze duinen, H2160 Duindoornstruwelen, H2180 Duinbossen, H2190 Vochtige duinvalleien en H3140 Kranswierwateren.

Beoordeling hydrologische effecten

De renovatie van het project Winning 3 leidt tot tijdelijke en permanente hydrologische effecten in het gebied. Deze effecten zien deels op verdroging en deels op vernatting van locaties in het Natura-2000-gebied.

TIJDELIJKE HYDROLOGISCHE EFFECTEN

Voor het uitvoeren van project Winning 3 moeten nieuwe putten worden geplaatst, bestaande putten worden verplaatst en worden maaiveldaanpassingen gedaan om optimale bacteriologische condities te creëren alsmede optimale condities voor natuurherstel en ontwikkeling van habitattypen. Voor het uitvoeren van deze maatregelen wordt gedurende de werkzaamheden de watertoevoer naar de infiltratieplassen 25-2, 25-3, 25-4, 26-1, 26-2, 28, 37, 38,39-1, 39-2, 40-1, 40-3 en 40-4 tijdelijk stopgezet. Daarnaast is bronbemaling nodig om te voorkomen dat er teveel water in het gebied aanwezig is om de werkzaamheden uit te kunnen voeren.

Door bemaling en het droogzetten van infiltratieplassen daalt de grondwaterstand in het gebied waardoor verdroging van habitattypen kan optreden. De werkzaamheden worden in twee delen uitgevoerd, allereerst het noordelijke deel en het daaropvolgende jaar het zuidelijke deel. De tijdelijke verlaging vindt daarmee plaats gedurende een periode van twee jaren in de periode vanaf augustus (einde groeiseizoen) tot februari in het daaropvolgende jaar. Tussen en na de werkzaamheden wordt de watertoevoer weer opgestart zodat de oorspronkelijke situatie zich kan herstellen. De bronnen van winning 3 worden op het normale niveau afgepompt (maar niet gebruikt voor drinkwaterproductie) in het deel waar in het betreffende werkseizoen wordt gewerkt. Het deel van de winning waar in het betreffende werkseizoen niet wordt gewerkt blijft normaal in bedrijf. Als afpompen van de bronnen op het normale niveau in de praktijk niet goed lukt dan is op het tracé van de winning aanvullend filterbemaling nodig waarmee de grondwaterstand wordt verlaagd tot het normale niveau in de bronnen. Daarmee is het effect gelijk aan het afpompen van de bronnen op normaal niveau. Aanvullend hierop is lokaal bemaling nodig ten behoeve van het droog ontgraven van leidingsleuven, aansluitingen en vooral voor het drooghouden van de plassen tot onder de toekomstige bodem zodat het herprofiëren van de kwel- en infiltratieplassen uitgevoerd kan worden. Onder kwelplassen 8 t/m 11 worden drains aangelegd, inclusief drainputten om deze drains aan te sluiten. De effecten hiervan zijn lokaal en blijven beperkt binnen de vallei van winning 3.

De tijdelijke verdroging heeft geen effecten op de habitattypen H2120, Witte duinen, H2130, Grijze duinen, H2160, Duindoornstruwelen en H2180 Duinbossen, subhabitattype A, droog en subhabitattype B, vochtig, omdat deze habitattypen niet gevoelig zijn voor verdroging. De grondwaterstandverlaging heeft wel effecten op de habitattypen H2190, Vochtige duinvalleien, H2180C, Duinbossen (binnenduinrand) en H3140, Kranswierwateren. Deze habitattypen worden hieronder nader beschreven.

H2190, Vochtige duinvalleien

Uit figuur 4.11 van de passende beoordeling volgt dat sprake is van een verlaging van de grondwaterstand na werkseizoen 1. In de meeste Vochtige duinvalleien is sprake van een verlaging van de grondwaterstand van 0,05 meter tot 0,20 meter. Voor één vochtige duinvallei is sprake van een verlaging tot 0,40 meter en bij twee vochtige duinvalleien vlakbij de winning is sprake van een verlaging van de grondwaterstand van 1 tot 10 meter. Ten aanzien van deze laatste twee genoemde vochtige duinvalleien blijkt uit aanvullende informatie uit een e-mailbericht van Dunea van 22 juli 2025 (zie relevante stukken) dat het hier niet gaat om kwalificerend habitattype H2190, Vochtige duinvalleien. Het gaat om 2 vochtige laagtes; de noordelijke bij plas 40 en de zuidelijke de Plasjes van Simon.

In de hydrologische berekening is het interval ruim aangehouden, maar de verlaging van de grondwaterstand betreft, blijkens het e-mailbericht van 22 juli 2025 van Dunea, geen verlaging van 10 meter. In de gevulde plassen 21 en 22 die als onderdeel van winning 8 zijn aangelegd is het effect tijdens de bemaling in het eerste werkseizoen circa 30 cm verlaging. In het tweede werkseizoen is er geen verlaging. Het cumulatieve effect bedraagt maximaal 5 centimeter verhoging tot maximaal 30 centimeter verlaging. Deze nuance geldt voor beide vochtige laagtes. Gezien de huidige natuurlijke variatie is de beperkte verlaging van de grondwaterstand van 0,1 tot maximaal 0,2 meter aan het begin van het groeiseizoen verwaarloosbaar. Na april is de grondwaterstand weer volledig hersteld.

Voor de kwelplassen 8 t/m 11 wordt een systeem aangelegd voor het toekomstig handhaven van een maximaal waterpeil. Indien het waterpeil te hoog wordt, door bijvoorbeeld hevige regenval, wordt water afgepompt en wordt het afgepompte water afgevoerd naar plas 37. Hiervoor wordt een drain onder de kwelplassen aangelegd. Dit systeem is nodig om terugstroming naar de winputten te voorkomen en om de bacteriologische betrouwbaarheid van de winning te verbeteren.

Uit de passende beoordeling blijkt dat de tijdelijke verlaging geringe effecten heeft op het habitatype omdat de verdroging door het uitvoeren van de werkzaamheden in de periode september tot en met maart, met name buiten het groeiseizoen van planten optreedt. In februari worden de infiltratieplassen weer gevuld zodat deze in maart weer vol zijn. Het duurt circa 20 dagen tijdens het groeiseizoen (na 1 maart) totdat het debiet rondom de winning hersteld is en de effecten rondom de winning verdwenen zijn. Omdat de subhabitattypen H2190B en H2190D in een suboptimale situatie tot 32 dagen droogtestress kunnen ondervinden (tijdens het groeiseizoen) zonder nadelige effecten, wordt aangenomen dat de kwaliteit van het habitatype geen negatieve effecten ondervindt door 20 dagen droogte.

Wij onderschrijven daarom de conclusie uit de passende beoordeling en de aanvullende informatie uit het e-mailbericht van 22 juli 2025 dat significant negatieve effecten, mede gelet op een uitvoeringsperiode van september t/m maart, gedurende 2 opeenvolgende jaren, op het habitatype zijn uitgesloten.

H2180C, Duinbossen (binnenduinrand)

Uit de passende beoordeling en aanvullende informatie blijkt dat fluctuaties van de grondwaterstand in dit habitatype van 1 meter gebruikelijk zijn. Tijdelijke verlagingen in de grondwaterstand kleiner dan 1 meter zijn daarom in de passende beoordeling buiten beschouwing gelaten. Uit de figuren 4.16 en 4.17 van de passende beoordeling blijkt dat sprake kan zijn van een verlaging van 1 meter tot 10 meter. In het projectgebied komt habitatype H2180C, Duinbossen (binnenduinrand) voor op de hoger gelegen duinranden rondom de kwelplassen van winning 3. De grondwaterstand ligt bij deze hoger gelegen binnenduinranden op circa 3 m +NAP en het maaiveld ligt op circa 10 m +NAP. Het grondwater ligt dus 7 meter onder het maaiveld.

Door het bemalen van de infiltratieplassen daalt het waterpeil nog verder. Uit de passende beoordeling blijkt dat de tijdelijke verlaging geringe effecten heeft op het habitatype omdat de verdroging (uitvoeringsperiode van september tot en met maart) met name buiten het groeiseizoen optreedt. In februari worden de infiltratieplassen weer gevuld zodat deze in maart weer vol zijn. Het duurt circa 20 dagen tijdens het groeiseizoen (na 1 maart) totdat het debiet rondom de winning hersteld is en de effecten rondom de winning verdwenen zijn. Aanvullend is op 16 juli 2025 een nadere toelichting gegeven op de fluctuaties voor het habitatype. Uit een bomeninventarisatie blijkt dat rondom Winning 3 de volgende boomsoorten voorkomen: grauwe abeel, schietwilg, es, zomereik, berk, meidoorn en vlier. Uit de toelichting blijkt dat de soorten, met uitzondering van de eik, niet dieper wortelen dan 3 meter diepte. Omdat het grondwater al op 7 meter diepte zit, kunnen de bomen en struiken niet bij het grondwater. Deze bomen en struiken hebben wel brede en oppervlakkige wortelstelsel waarmee regenwater kan worden opgevangen. Een daling van de grondwaterstand heeft daarmee geen effect op deze bomen. Alleen de zomereik

wortelt diep genoeg om in de huidige situatie bij het grondwater te kunnen en zou door een daling van de grondwaterstand mogelijk geen water meer kunnen bereiken. De zomereik is echter goed aangepast op droogte. Het wortelstelsel van de zomereik is relatief breed ten opzichte van andere boomsoorten en de soort kan wateropname reguleren door huidmondjes te sluiten bij verminderde waterbeschikbaarheid.

Wij onderschrijven de conclusie uit de passende beoordeling en de aanvullende toelichting van 16 juli 2025 dat significant, negatieve effecten op het habitatype zijn uitgesloten. Wij kunnen de conclusie uit de passende beoordeling delen dat de effecten van tijdelijke bemaling geen significant effect hebben op het habitatype H2180C, Duinbossen (binnenduinrand).

H3140, Kranswierwateren

Door het tijdelijk droogzetten van de infiltratieplassen voor het verwijderen van organisch verrijkt zand verdwijnt het habitatype. Zoals ook al is aangegeven bij de beoordeling van het oppervlakteverlies van dit habitatype betreft dit slechts een tijdelijk effect. Door de voorgenomen mitigerende maatregelen (in depot plaatsen van kranswieren) herstelt het habitatype zich snel nadat de infiltratieplassen weer worden gevuld en het terugplaatsen van de kranswervegetaties.

Wij onderschrijven de conclusie uit de passende beoordeling dat significant negatieve effecten, mede gelet op de mitigerende maatregelen, op het habitatype zijn uitgesloten.

PERMANENTE HYDROLOGISCHE EFFECTEN

Door project Winning 3 treden blijvende wijzigingen op in de grondwaterstand door het gebruik van de winning en door veranderingen in de kwelfluxen. Het gaat daarbij om zowel verlagingen als verhogingen van de grondwaterstand binnen de invloedssfeer van winning 3. Dit kan tot verdroging en vernatting van habitatype H2190, Vochtige duinvalleien, H2130, Grijs duinen, H2160, Duindoornstruwelen en H2180, Duinbossen leiden. Dit wordt hieronder nader beschreven.

H2190, Vochtige duinvalleien

In de passende beoordeling is in figuur 4.18 de berekende verandering van de grondwaterstand opgenomen. De verlaging en verhoging van de grondwaterstand varieert van 0 tot meer dan 1 meter. Ter voorkoming van negatieve effecten als gevolg van de verdroging en vernatting worden natuurmaatregelen uitgevoerd (zie rapport maaiveldaanpassingen en inrichtingsmaatregelen rondom de kwelplassen opgenomen). In het rapport zijn maaiveldaanpassingen en inrichtingsmaatregelen rondom de kwelplassen opgenomen. Om de grondwaterafhankelijke natuur rondom de plassen te behouden is een herprofilering van het maaiveld opgenomen. Met de herprofilering wordt het maaiveld zo aangepast dat in de situatie na de uitvoering van project Winning 3 de grondwaterstanden ten opzichte van maaiveld weer zo veel mogelijk overeenkomen met de huidige grondwaterstanden. Ook wordt met de maaiveldaanpassingen microreliëf aangebracht waardoor meer variatie optreedt in de lokale groeiplaatsomstandigheden van plantensoorten.

De maaiveldaanpassingen bestaan uit het maken van open water en het afgraven van het maaiveld met behoud van microreliëf. Op locaties waar geen/in beperkte mate microreliëf aanwezig is, wordt reliëf versterkt bij het afgraven. Deze systeemmaatregelen en inrichtingsmaatregelen dragen bij aan de robuustheid van het systeem en daarmee de kwaliteit van de ontwikkeling en het herstel van (sub)habitattypen.

De effecten als gevolg van project Winning 3 in relatie tot habitatype H2190, Vochtige duinvalleien zijn in de passende beoordeling in beeld gebracht. Door uitvoering van maaiveldaanpassingen en inrichtingsmaatregelen treden er geen negatieve effecten op voor habitatype H2190, Vochtige duinvalleien. Door de aanwezigheid van de waterwinning zijn de grondwaterstanden in de vallei zeer constant en kan het plaspeil van de infiltratieplassen en het winniveau goed gereguleerd worden. Om te borgen dat het habitatype Vochtige duinvalleien (met de

verschillende subhabitattypen A, B en D) weer tot ontwikkeling komt/herstelt, zijn voorschriften ten aanzien van monitoring aan deze vergunning verbonden.

Op grond van bovenstaande overwegingen kunnen wij de conclusie uit de passende beoordeling delen en zijn wij van mening dat het project Winning 3 niet leidt tot een verslechtering van de kwaliteit van habitatype H2190, Vochtige duinvalleien.

H2130, Grijze duinen, H2160, Duindoornstruwelen, H2180A, Duinbossen (droog)

Deze habitattypen zijn niet grondwaterafhankelijk en daarmee niet gevoelig zijn voor verdroging. Ze zijn echter wel gevoelig voor vernatting. Een effect als gevolg van vernatting op deze habitattypen is gering en beperkt tot een drietal locaties (nabij De Klip, ter hoogte van kwelplas 8 en ter hoogte van Winning 4), zoals hieronder nader wordt beschreven.

Uit de passende beoordeling blijkt dat de vernatting nabij De Klip, ter hoogte van kwelplas 8 en ter hoogte van Winning 4 maximaal 1 meter is (zie figuur 4.19 en figuur 4.20, paarse cirkels van de passende beoordeling). De grondwaterstand ligt hier dieper dan 1,60 meter onder maaiveld waardoor veranderingen door winning 3 hier niet zichtbaar zijn. Mogelijk is sprake van een klein vernattend effect op een diepte van 1,20 – 1,60 meter onder maaiveld. Dit is alsnog te diep om een effect te hebben op deze habitattypen. Habitatype H2180B, Duinbossen (droog) heeft daarnaast een optimale GVG (gemiddelde voorjaarsgrondwaterstand) van meer dan 40 cm, de overige habitattypen wortelen ondiep.

Wij delen de conclusie uit de passende beoordeling dat significant negatieve effecten op de genoemde habitattypen ten gevolge van verdroging of vernatting zijn uitgesloten.

H2180C Duinbossen (binnenduinrand)

De duinbossen van het subtype binnenduinrand komen op hoger gelegen delen van het duin voor. De Duinbossen (binnenduinrand) rondom de duinvallei van winning 3 liggen op circa 9 – 13 meter +NAP. De grondwaterstand komt bij deze locaties niet hoger dan circa 6 m +NAP. Een stijging of daling van maximaal 1 meter heeft geen effect op het subhabitatype. Uitzondering hierop is een bosje ten noorden van plas 37-2, waar mogelijk effecten ten gevolge van vernatting op kunnen treden.

Uit de notitie “Effecten van de aanleg van plas 37-2 op bosje ten noorden van plas 37-2, kenmerk 23-119, Ecogroen, 16 juli 2025” en de passende beoordeling blijkt dat als gevolg van de aanleg van plas 37-2 sprake is van een maximale stijging van de grondwaterstand van 80 centimeter aan de noordzijde van de plas ter hoogte van een bosje dat kwalificeert als H2180C, Duinbossen, binnenduinrand. Hierdoor krijgt de vegetatie een licht vochtig karakter maar blijft het habitatype H2180C behouden. Op de natste delen zal tijdelijk wel enig vitaliteitsverlies van de aanwezige eiken optreden.

Wij delen de conclusie uit de passende beoordeling en notitie dat, al treedt mogelijk verlies op van enkele bomen, significant negatieve effecten op het habitatype H2180C, Duinbossen (binnenduinrand) zijn uitgesloten. Om te borgen dat het habitatype H2180C op deze plaats aanwezig blijft, zijn monitoringsvoorschriften aan deze vergunning verbonden. Indien uit de monitoring blijkt dat het habitatype verminderd, dan moeten conform het verplichte monitoringsplan maatregelen getroffen worden om dit effect tegen te gaan.

Beoordeling verandering in dynamiek en substraat

Voor de uitvoering van het project Winning 3 zijn grond- en graafwerkzaamheden noodzakelijk. Na afloop van de werkzaamheden ontstaat er op deze plekken kale grond met geen of nauwelijks begroeiing. Door de grond- en graafwerkzaamheden neemt het oppervlak kale grond tijdelijk toe (zie hiervoor ook de beoordeling ten aanzien van

oppervlakteverlies). Op deze locaties kan habitattype H2130, Grijze duinen op termijn ontwikkelen en kan verstuiving optreden. Deze verstuiving komt ten goede aan de ontwikkeling van het habitattype.

Ten aanzien van het borgen van herstel van habitattype H2130A, Grijze duinen (kalkrijk) zijn monitoringsvoorschriften in dit besluit opgenomen.

Beoordeling effecten verontreiniging bodem

Tijdens het uitvoeren van werkzaamheden is mobiel materieel (op banden) en niet-mobiel materieel (op rupsbanden of vaste opstelplaats) in het gebied aanwezig. Om verontreiniging van de bodem (met mogelijke effecten op habitattypen) te voorkomen, zijn voorschriften in dit besluit opgenomen ten aanzien van het stallen en tanken van materieel. Door het opnemen van deze voorschriften kunnen significant negatieve effecten op habitattypen worden uitgesloten.

Beoordeling effecten op habitatsoorten

Het Natura 2000-gebied Meijndel & Berkheide is aangewezen voor vier habitatrichtlijnsoorten. De habitatrichtlijnsoorten zijn opgenomen in tabel 1a van dit besluit. Voor alle soorten geldt als doelstelling het behoud van de populatie en het behoud van de omvang en de kwaliteit van het leefgebied. De mogelijke effecten ten gevolg van project Winning 3 op deze soorten worden hieronder nader beschreven.

H1013, Nauwe korfslak

De nauwe korfslak is niet gevoelig voor verstoring als gevolg van licht, geluid, trillingen en menselijke aanwezigheid.

Binnen het werkgebied van project Winning 3 liggen duindoornstruwelen en abelenbossen. Deze gebieden vormen geschikt leefgebied voor de nauwe korfslak. Door het permanent verlies van de duindoornstruwelen en abelenbos is sprake van een afname van het leefgebied van de nauwe korfslak van circa 2 hectare. Om effecten op de omvang van de populatie te voorkomen wordt voorafgaande aan de werkzaamheden geschikt struweel, met potentiële aanwezigheid van de soort, verzameld en naar ander geschikt leefgebied voor de nauwe korfslak gebracht. Dit is ook als voorschrift in deze vergunning opgenomen.

De instandhoudingsdoelstelling voor de nauwe korfslak betreft naast het behoud van de populatie ook het behoud van omvang en kwaliteit van het leefgebied. Door de voorgenomen werkzaamheden treden verschuivingen op in leefgebied van de soort. Door het verplaatsen van de strooisellaag is netto sprake van behoud van omvang van het leefgebied van de soort. Door de natuurmaatregelen ontstaat potentieel kwalitatief hoogwaardig leefgebied voor de nauwe korfslak waardoor dit leidt tot behoud van het habitattype in het Natura 2000-gebied. Er is derhalve geen sprake van significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstelling van de nauwe korfslak.

Wij zijn van mening dat het uitvoeren van de werkzaamheden gedurende het winterhalfjaar en de te nemen mitigerende maatregel niet leidt tot effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van de nauwe korfslak.

H1149, Kleine modderkruiper

Binnen het werkgebied van winning 3 is geschikt habitat voor de kleine modderkruiper aanwezig in de infiltratieplassen. Het droogzetten en het verwijderen van organisch verrijkt zand van de infiltratieplassen kan gevolgen hebben voor de kleine modderkruiper. Om negatieve effecten op de soort te voorkomen worden voorafgaande aan de werkzaamheden de kleine modderkruipers actief afgevangen en overgeplaatst naar nabijgelegen infiltratieplassen binnen het Natura 2000-gebied (maar buiten de invloedsfeer van de werkzaamheden). Binnen het gehele watersysteem in het Natura 2000-gebied blijft voldoende leefgebied voor de soort over. Dit wordt geborgd door het opnemen van voorschriften in deze vergunning.

Na afloop van de werkzaamheden worden de plassen weer gevuld en kunnen de kleine modderkruipers de plassen weer herkoloniseren via de duikers tussen de plassen. Door de realisatie van de nieuwe infiltratieplas 37-2 neemt het totale oppervlak potentieel leefgebied van de kleine modderkruiper toe. Door de werkzaamheden worden geen kleine modderkruipers gedood en na afloop van de werkzaamheden is bestaand leefgebied hersteld en vindt aanvullend een uitbreiding van het leefgebied plaats. Een significant negatief effect op de kleine modderkruiper kan daarmee worden uitgesloten.

H1318, Meervleermuis

Rondom het werkgebied van winning 3 zijn bunkers aanwezig. Deze bunkers worden in de winterperiode gebruikt als overwinteringsplaats voor meervleermuizen. De bunkers met verblijfplaatsen voor meervleermuizen liggen, met uitzondering van de bunker bij militair complex De Kom, op een afstand van minimaal 150 meter van het werkgebied. De bunker van militair complex De Kom ligt op een zandheuvel en kijkt uit over de duinvallei van winning 3. Uit de passende beoordeling blijkt dat verstoring als gevolg van licht, geluid en menselijke aanwezigheid tot slechts enkele honderden meters vanaf het werkgebied reikt. Door de hogere ligging van bunkercomplex De Kom worden trillingen en geluid door de zandbank waar de gebouwen op staan beperkt. Van verlichting is alleen sprake tijdens de avond- en ochtendschemering in het winterhalfjaar. In die periode dient het licht op het werkgebied gericht te zijn. In de avond- en nachturen wordt niet gewerkt. Dit is ook als voorschrift in deze vergunning opgenomen.

Tijdens de realisatiefase worden de infiltratieplassen (deels) drooggezet. Dit kan leiden tot een tijdelijk kleiner foerageergebied. Er blijft echter voldoende foerageergebied in de omgeving over omdat de infiltratieplassen buiten het werkgebied wel beschikbaar zijn.

In de realisatiefase vinden door de werkzaamheden aan de winning ook effecten op hydrologie plaats. De meeste bunkers zijn blijkens de passende beoordeling hoger gelegen, zodat veranderingen in de grondwaterstand geen effect hebben op het binnenklimaat in de bunkers. Dit geldt niet voor bunker De Klip. Deze bunker is lager gelegen zodat mogelijk effecten op het binnenklimaat in deze bunker kunnen optreden. Om de effecten nader te bepalen wordt de bunker in mei-juni 2025 bezocht om te bepalen welke maatregelen benodigd zijn om het vochtige binnenklimaat te behouden bij een dalende grondwaterstand, zoals het aanbrengen van een kleilaag in de bunker of een tijdelijke kunstmatige watertoevoer om het vochtgehalte op peil te houden. Deze onderzoeksresultaten zijn nog niet bekend. In de vergunningvoorschriften is opgenomen dat de onderzoeksresultaten uiterlijk 1 maart 2026 aan ons ter goedkeuring moeten worden toegestuurd. Indien uit de onderzoeksresultaten blijkt dat maatregelen noodzakelijk zijn, worden deze vóór augustus 2026 uitgevoerd. Het droogzetten van de infiltratieplassen in werkseizoen 2 mag pas plaatsvinden na instemming met de onderzoeksresultaten dan wel nadat de uitvoering van de noodzakelijke mitigerende maatregelen heeft plaatsgevonden.

Wij zijn van mening dat project Winning 3 om bovengenoemde redenen niet leidt tot negatieve effecten op de soort.

H2166, Kamsalamander

Blijkens de passende beoordeling komt de kamsalamander niet in het werkgebied voor. Het project Winning 3 leidt derhalve niet tot negatieve effecten op de habitatsoort H2166, kamsalamander.

Beoordeling cumulatieve effecten

Het project Winning 3 kan (voor wat betreft overige effecten) in combinatie met andere projecten binnen het Natura 2000-gebied Meijndel & Berkheide en specifiek het deelgebied Berkheide significante effecten hebben voor het behalen van instandhoudingsdoelstellingen. Het gaat hier om mogelijke cumulatieve effecten met de projecten Winning 11, Winning 8 en Winning 6.1/6.3.

Voor project Winning 11 is op 22 juli 2021 een vergunning Wet natuurbescherming (thans: Omgevingsvergunning Natura 2000-activiteit) verleend. Dit project is echter nog niet in uitvoering. Het is nu nog niet duidelijk of en wanneer dit project wordt uitgevoerd en daarom niet in deze beoordeling ten aanzien van cumulatie meegenomen.

Voor winning 8 is op 2 september 2024 een vergunning Wet natuurbescherming (thans: Omgevingsvergunning Natura 2000-activiteit) verleend en voor Winning 6.1/6.3 is op 12 februari 2025 een Omgevingsvergunning Natura 2000-activiteit verleend. De projecten Winning 8 en 6.1 en 6.3 zijn gelijktijdig met Winning 3 nog in uitvoering in de periode in 2025/2026.

De cumulatieve effecten hebben betrekking op de habitattypen H2130 Grijze duinen, H2160 Duindoornstruwelen, H2190 Vochtige duinvalleien, H3140 Kranswierwateren en de habitatsoorten H1013 Nauwe korfslak en H1149 Kleine modderkruiper. Voor de overige habitattypen (waaronder H2180, Duinbossen) is geen sprake van cumulatieve effecten.

H2130, Grijze duinen

De projecten Winning 8, Winning 6.1 en 6.3 en Winning 3 leiden in de realisatiefase en gebruiksfase tot oppervlakteverlies/-winst. In onderstaande tabel 13 is dit opgenomen.

Tabel 13: oppervlakteverlies en -winst H2130, Grijze duinen in hectare

	Winning 8	Winning 6.1/6.3	Winning 3	Totaal
Tijdelijk	-0,1*	-1,18	-8,54	-9,82
Permanent	-0,53*	-0,20	-0,01	-0,74
Natuurontwikkeling	-	+3,7	+1,16	+4,86
Totaal permanent	-0,53	+3,5	+1,15	+4,12

* Dit betreft een mozaïek van H2120, Witte duinen en H2130, Grijze duinen

Uit bovenstaande tabel blijkt dat Winning 3 in cumulatie met de projecten Winning 8 en Winning 6.1/6.3 ondanks tijdelijk en permanent oppervlakteverlies per saldo door natuurontwikkeling leidt tot een uitbreiding van meer dan 4 ha van het habitatype H2130, Grijze duinen.

H2160, Duindoornstruwelen

De effecten op habitatype H2160, Duindoornstruwelen als gevolg van de projecten Winning 8, Winning 6.1/6.3 en Winning 3 zijn in tabel 14 opgenomen.

Tabel 14: oppervlakteverlies en -winst H2160, Duindoornstruwelen in hectare

	Winning 8	Winning 6.1/6.3	Winning 3	Totaal
Permanent	-0,17	-4,17	-2,25	-6,59

Winning 8 en Winning 6.1/6.3 en Winning 3 leiden allen tot een oppervlakteverlies van habitatype H2160, Duindoornstruwelen van 6,59. In het aanwijzingsbesluit voor het Natura 2000-gebied Meijendel & Berkheide is opgenomen dat enige achteruitgang van het habitatype toegestaan is ten gunste van de habitattypen H2130, Grijze duinen en H2190, Vochtige duinvalleien. Het verlies van het habitatype is grotendeel ten behoeve van de ontwikkeling van deze twee genoemde habitattypen. Het habitatype H2160, duindoornstruwelen komt in goede kwaliteit (met veel struweelsoorten) in het gebied voor. Wij achten het geringe, cumulatieve oppervlakteverlies, afgezet tegen de totale oppervlakte in het Natura 2000-gebied van 473 hectare, in combinatie met de natuurontwikkelingsmaatregelen derhalve niet significant.

H2190, Vochtige duinvalleien

In onderstaande tabel 15 zijn de cumulatieve effecten van de Winning 8, Winning 6.1/6.3 en Winning 3 opgenomen.

Tabel 15: oppervlakteverlies en -winst H2190, Vochtige duinvalleien in hectare

	Winning 8	Winning 6.1/6.3	Winning 3	Totaal
Tijdelijk	-	-	-4,78	-4,78
Permanent	-	-0,08	-0,05	-0,13
Natuurontwikkeling	+0,70	-	+0,54	+1,24
Totaal permanent	+0,70	-0,08	+0,49	+1,11

De effecten gezamenlijk leiden tot een permanent oppervlakteverlies van het habitatype H2190, Vochtige duinvalleien van 0,13 ha. Door het treffen van natuurmaatregelen en het treffen van hydrologische standplaatscondities aanpassingen van het habitatype worden negatieve effecten echter gemitigeerd en is per saldo sprake van een toename van het habitatype.

H3140, Kranswierwateren

De cumulatie voor dit habitatype ziet alleen op de cumulatieve effecten met Winning 6.1/6.3. Deze effecten betreffen alleen tijdelijke effecten. Na uitvoering van de werkzaamheden kan het habitatype zich, na het schonen van de infiltratieplassen weer herstellen en op plekken zelfs uitbreiden.

H1310, Nauwe korfslak

De projecten Winning 8, Winning 6.1/6.3 en Winning 3 hebben allen lokale effecten op de nauwe korfslak. Voor deze soort worden bij de verschillende projecten al mitigerende maatregelen genomen door het verplaatsen van de strooisellaag waarin de soort zich kan bevinden, naar geschikt leefgebied nabij de projectlocaties. Daarnaast ontstaat er door de ontwikkelingen van de verschillende projecten ook weer nieuw geschikt leefgebied voor de soort.

Conclusie cumulatie overige effecten

Wij zijn van mening dat de projecten Winning 8 en Winning 6.1 en 6.3 in cumulatie met Winning 3 niet leiden tot significant negatieve effecten op de genoemde habitattypen en de habitatsoort nauwe korfslak.

Conclusie overige effecten op Natura 2000-gebied Meijendel & Berkheide

Gelet op de specifieke milieukeurmerken en omstandigheden van het gebied, zijn wij van mening dat in de passende beoordeling op voldoende wijze is aangetoond dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet worden aangetast als gevolg van de beoogde activiteit. Significante negatieve, tijdelijke effecten kunnen op grond van bovenstaande overwegingen worden uitgesloten.

Samenhangende besluiten

Bij deze beoordeling is uitsluitend gekeken naar mogelijke effecten van de activiteit op Natura 2000-gebieden op basis van de aangeleverde informatie. Er kunnen nog andere bepalingen van kracht zijn, op grond waarvan vergunningen, toestemmingen of meldingen benodigd zijn om de gevraagde activiteit te kunnen uitvoeren.

Conclusie

Op grond van het vorenstaande is de zekerheid verkregen dat het project de natuurlijke kenmerken van Natura 2000-gebieden Meijendel & Berkheide, Coepelduynen, Kennemerland-Zuid, Westduinpark & Wapendal en Solleveld & Kapittelduinen niet aantast en dat een omgevingsvergunning zoals bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder e, van de Ow kan worden verleend.